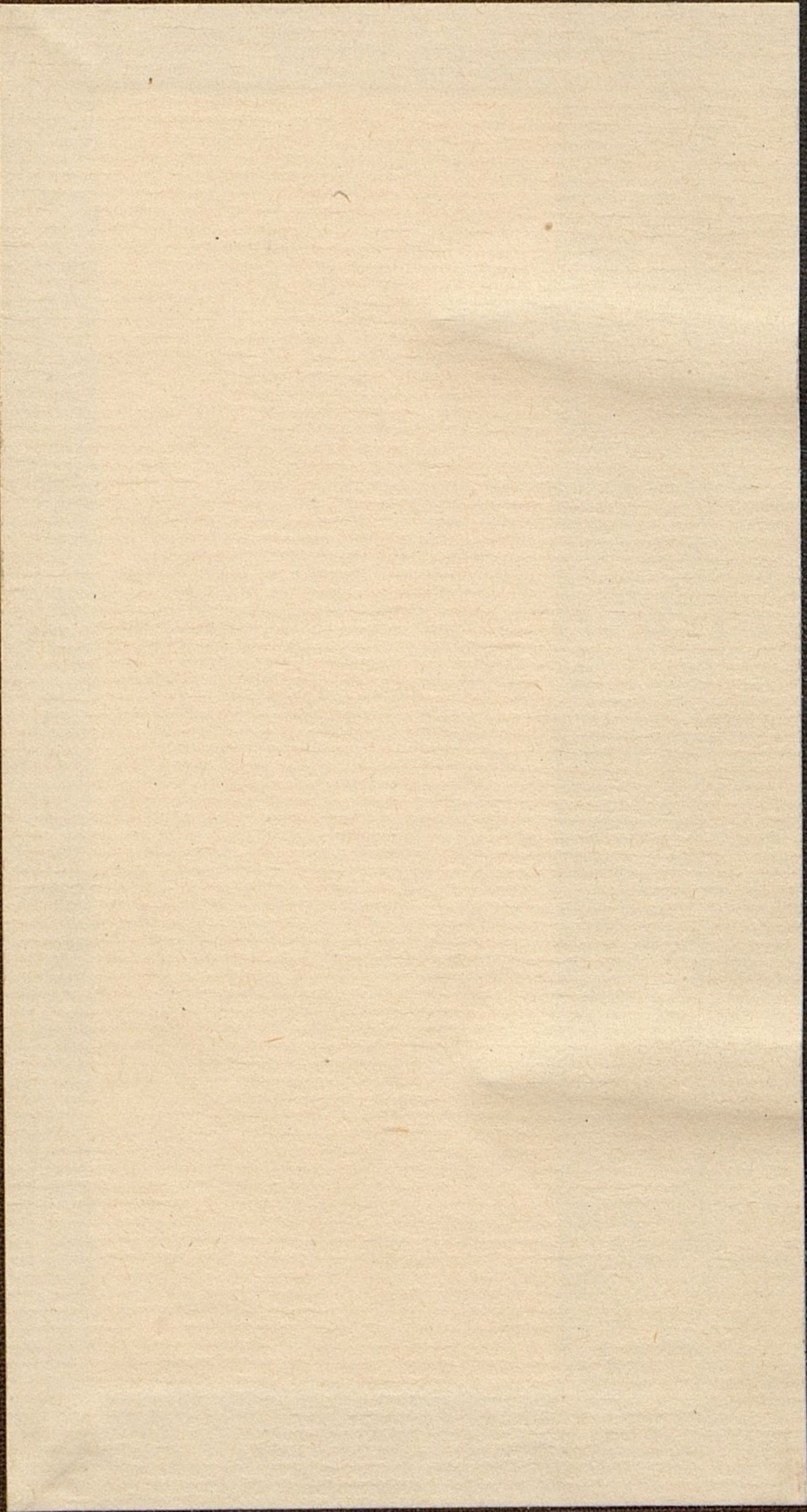
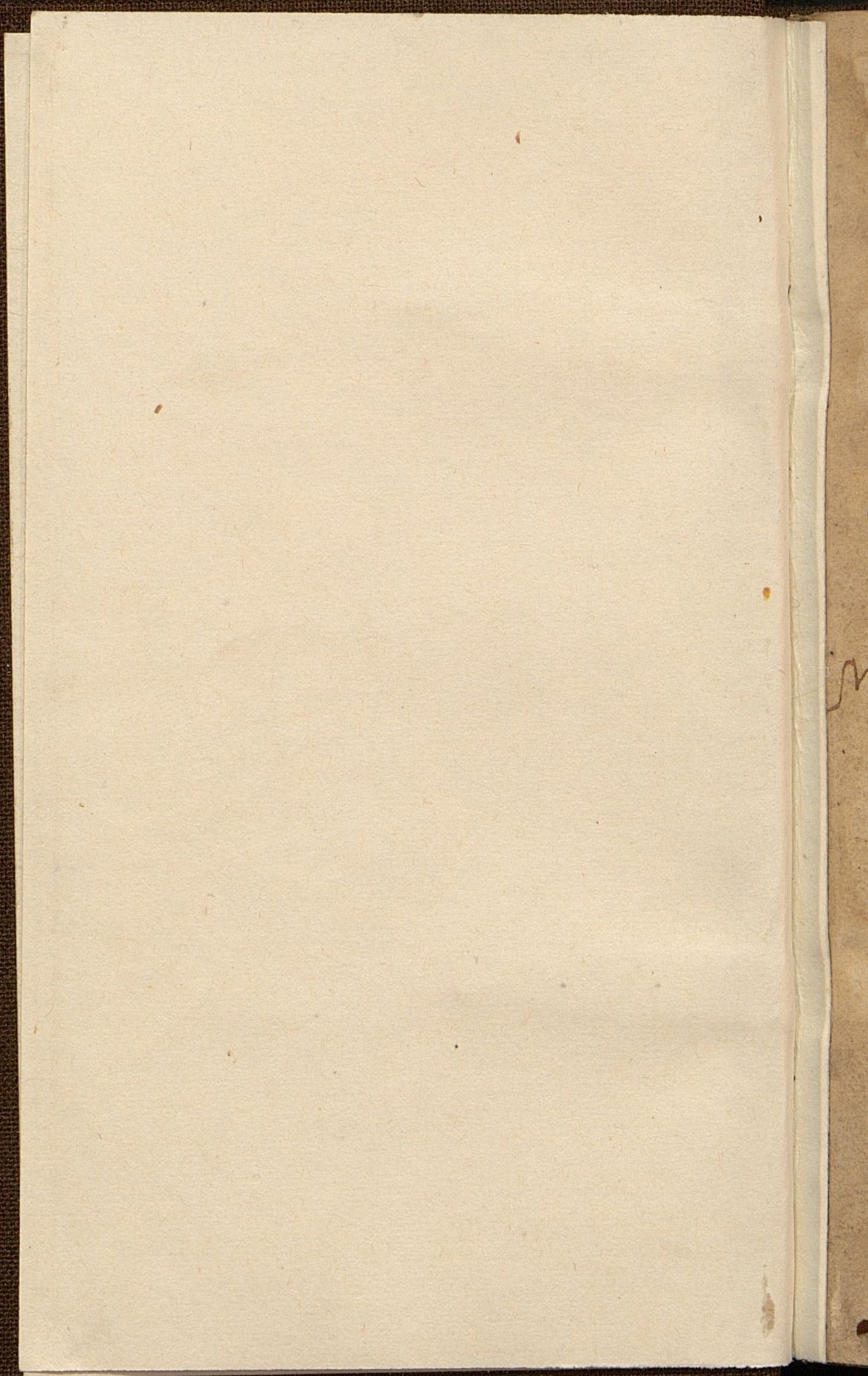

AB
A 10
K39

Mors certa Vitis est Vitis,
sed hora nil incertius.

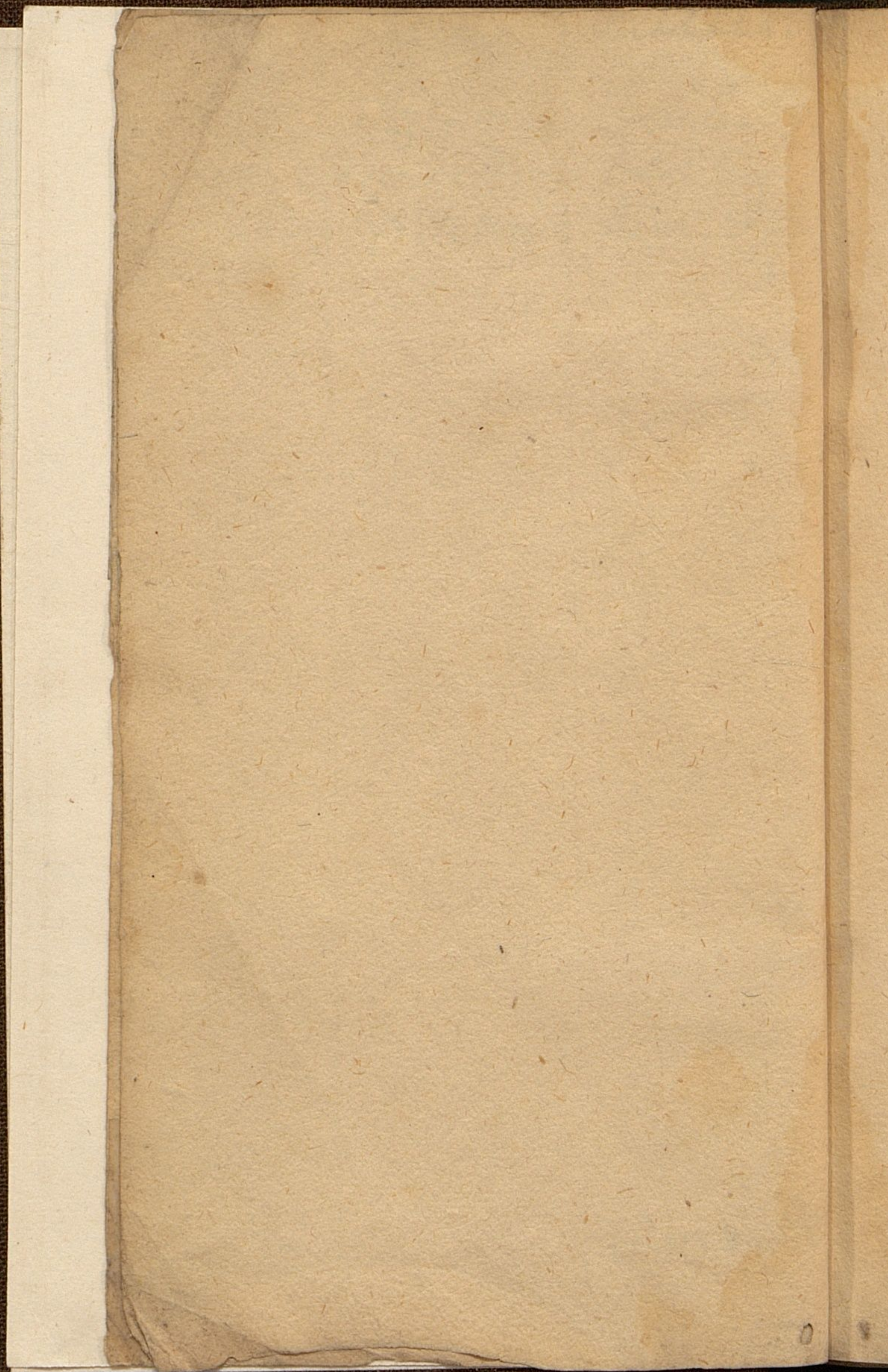
³ ⁴ ²
Mors certa est Vitis, sed nil
incertius hora.

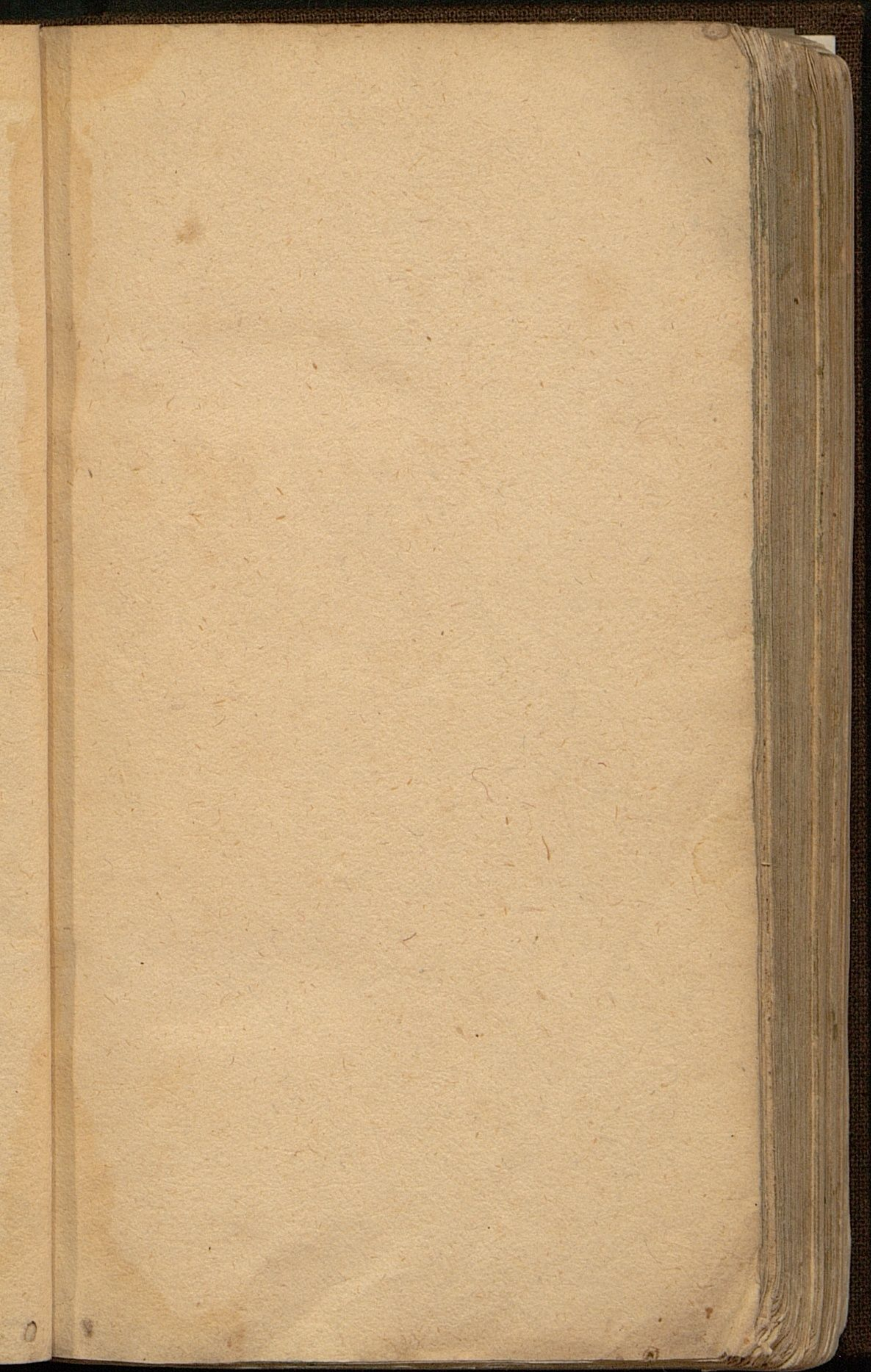
11

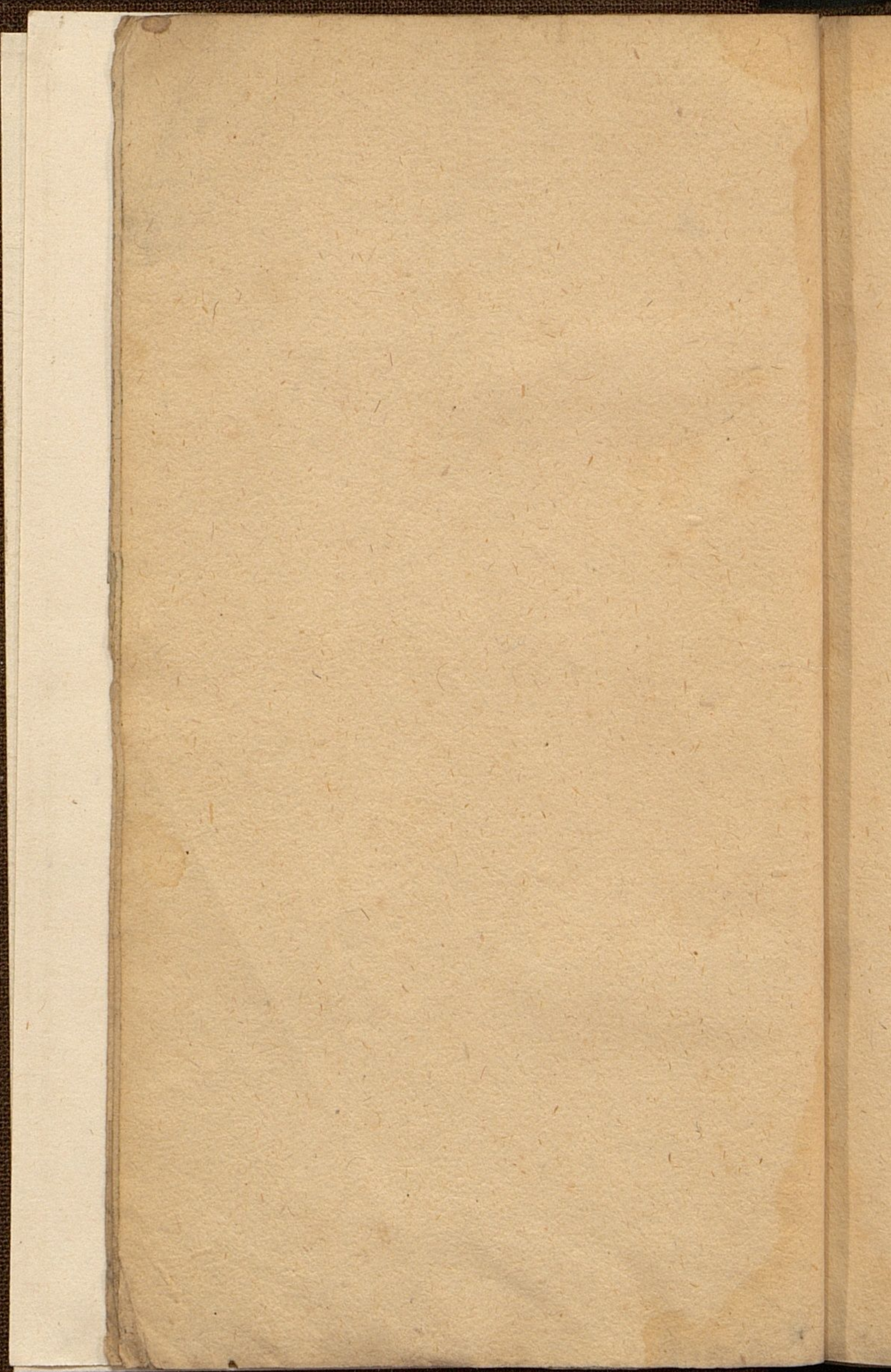
12

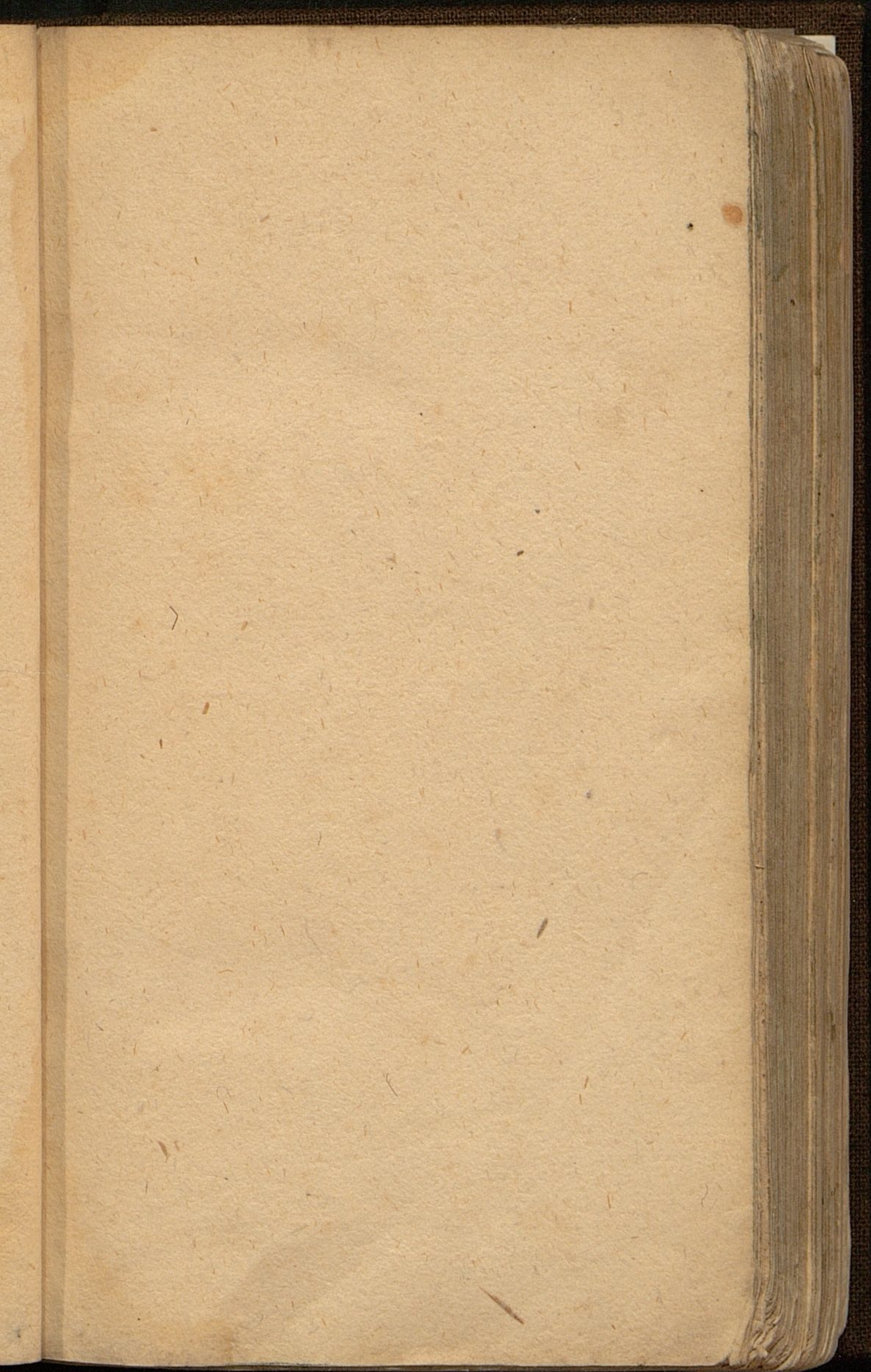
13

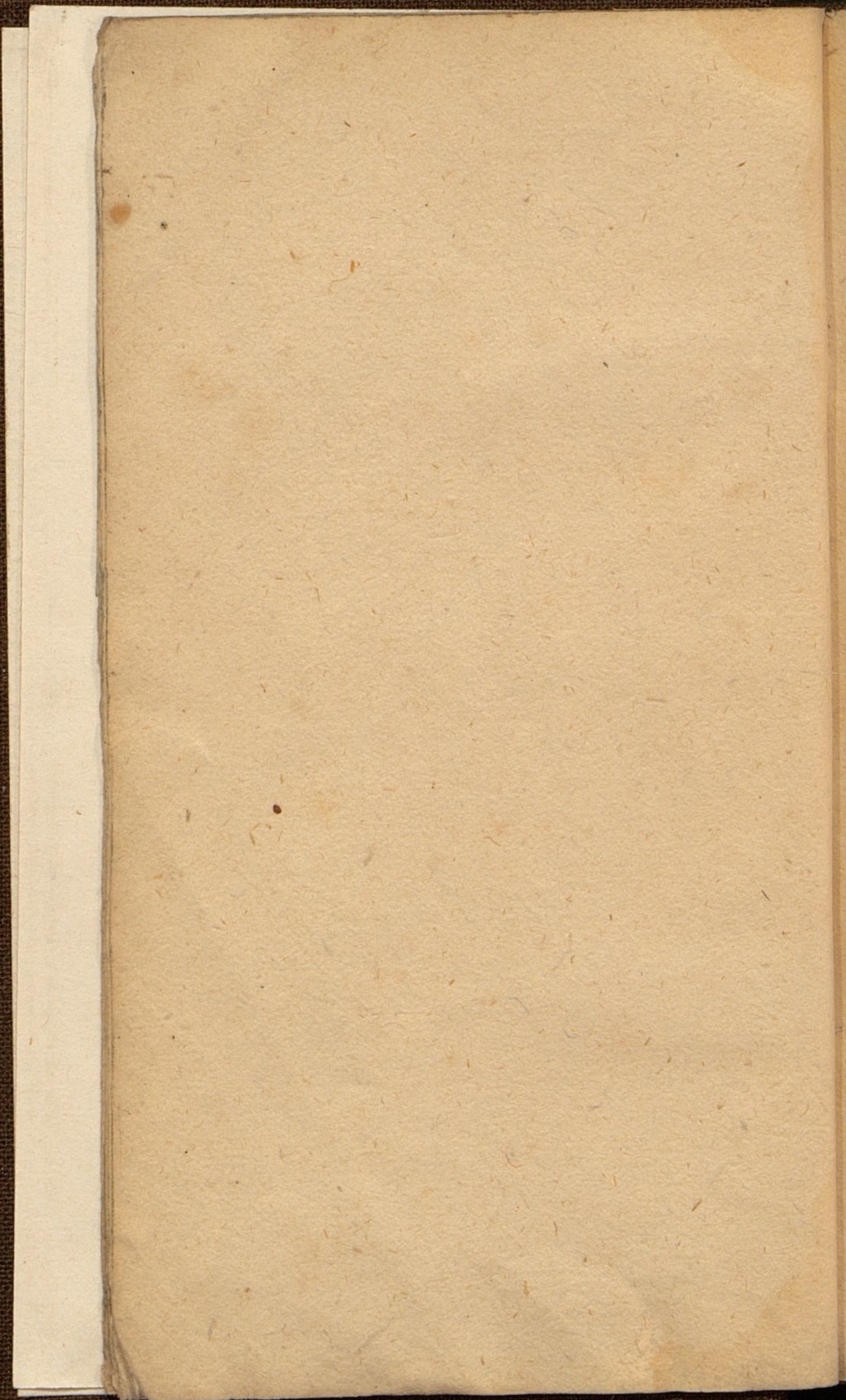

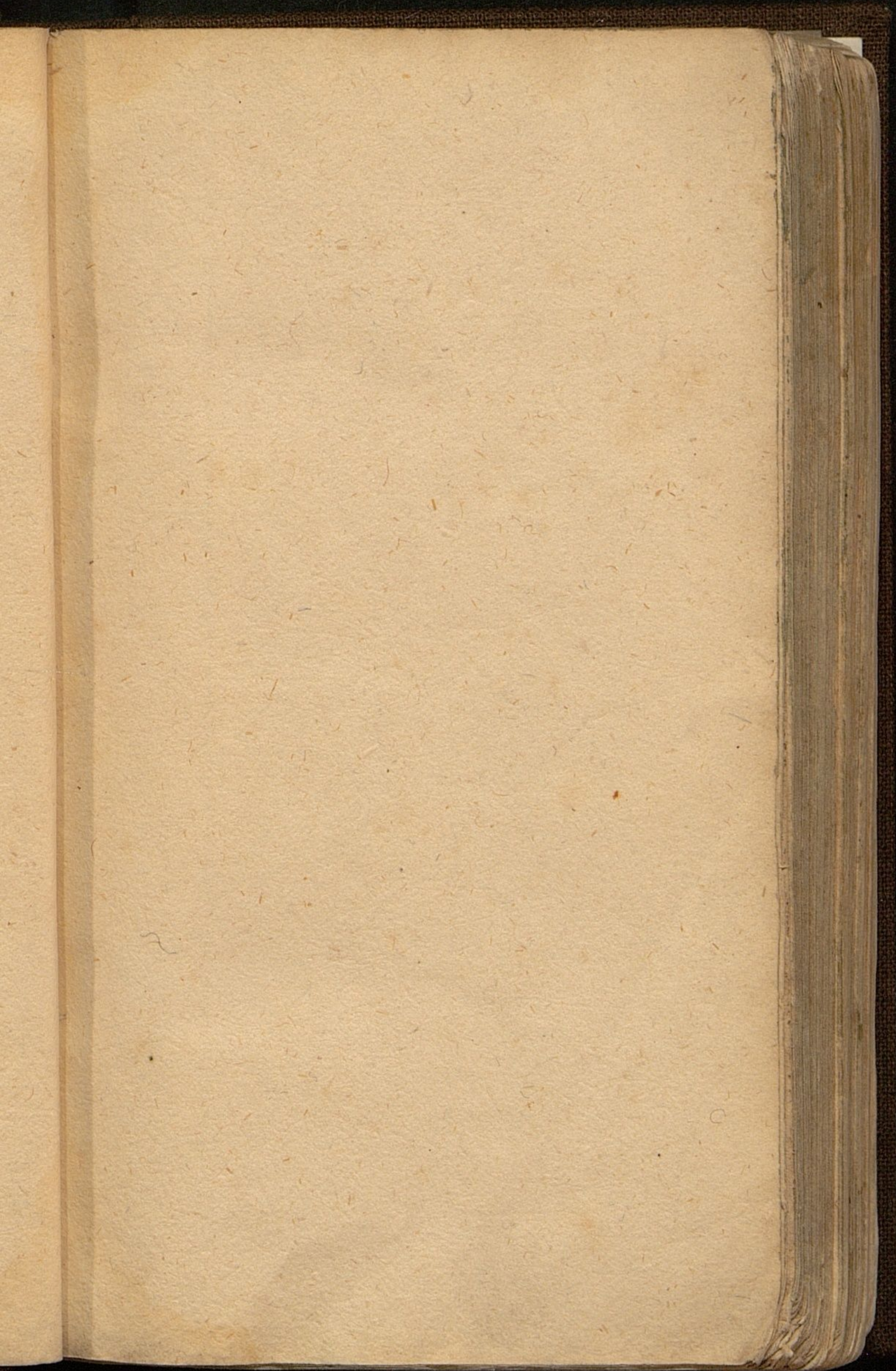

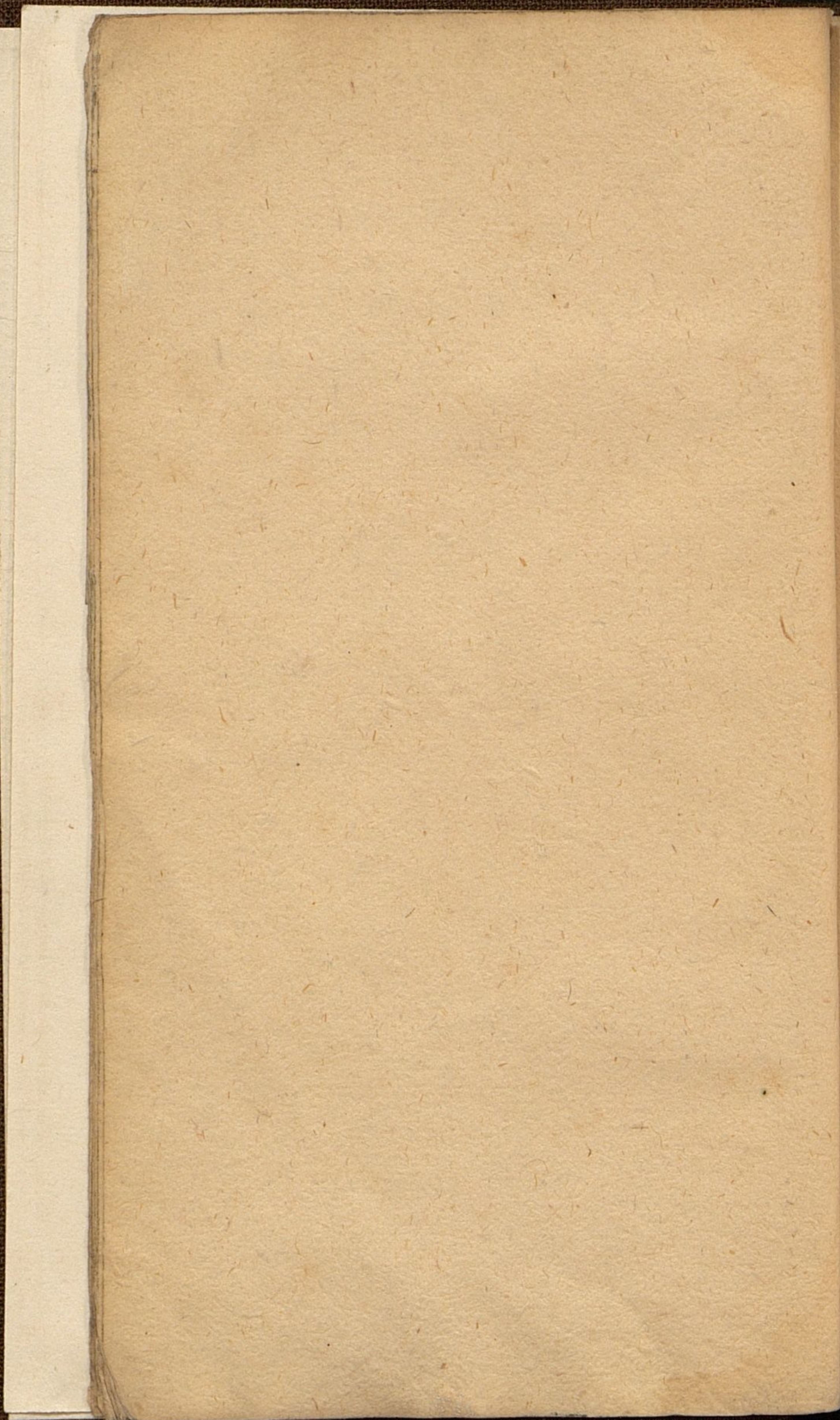

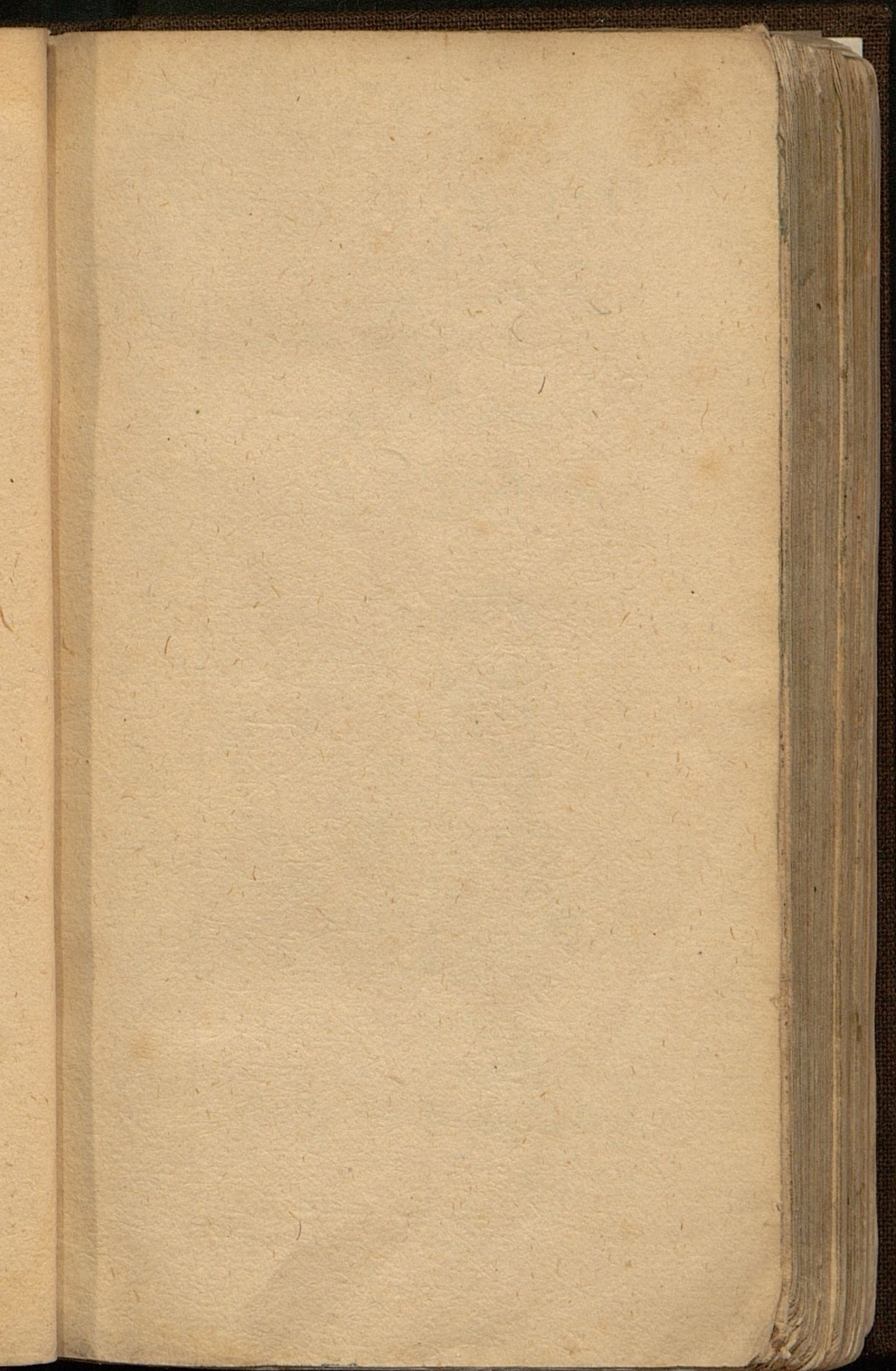

Original Tafel

80 60

~~80~~

~~112~~

STVDENTES,
COMOEDIA DE

VITA STVDIOSORVM, NVNC PRI-
mùm in lucem èdita, authore M. Chri-
stophoro Stummelio. F.

Eiusdem carmen de Iudicio Paridis.

Addita est Præfatio Iodoci VVilichii, & epilogus à
M. Christophoro Cornero.

COLONIAE
Excudebat Petrus Horst,
Anno 1561.

M. Balthasaris Sney

Vive ut vivas!

IN ZOILVM.

Inuide cur acuis ringendo Zoile dentes?
Cur sulcat uultus ruga maligna tuos?
Sed tu Mæonidem ridebas Zoile uatem,
Et similis nunquàm desinis esse tui.
An non est iuuenum iuuenilia condere scriptas
Si capitur studijs ipsa iuuenta suis.
Vt Cereri grata est peragendis messibus ætas,
Bacchus in autumnno dulcia uina bibit:
Sic matura dabit posthac maturior ætas,
Interea hoc placida perlege mente, precor.

PRAEFATIO IODOCI

VVILICHII RESELLIANI AD VVI-

pertum Sueuum LL. Doctorem, & Syndis

cum Vratislaviensem, & poe

tarum amantiſſimum.

Nimaduerti olim iuxta ar-
gumenti, & imitationis na-
turam & tractationem tria
fuisse poëtarum genera uſi-
tatiſſima, quorum primum
fuit utile, quod aut ad erudi-
endos & expoliendos animos adoleſcentũ conda-
cebat, ut quod honeſtatem, eiusq; ſemina & deco-
ra, cum ſingulorum per diuerſos circumſtantia-
rum ordines officijs continebat, ἠθικὸν dictũ: aut
ad rerum naturæ cognitionem & dijudicationẽ
plurimũ faciebat, φυσιολογικὸν antiquitus ap-
pellatum. Verũ in priorem claſſem & ſacrarũ
literarũ poemata referenda ſunt, cuiuſmodi per-
quàm multa à poetis Germanis ſumma laude no-
ſtra memoria decantata, & prælo excuſa florẽt.
Alterum eſt duntaxat animi oblectandi gratia
expetitum, quod eſt nihil, uel quod cum uirtute
coniunctum eſſet, uel quod ad rei naturalis inda-
gationem atq; proprietatem conferret, uel quod

A 2 ad

PRÆFATIO.

ad pietatem uitæ cum ciuilibus, tū Christianæ con-
duceret, probè docuit, canoras tamen nugæ et lu-
dicra interdum nimis obscœna diligenter promo-
uit. Tertium est eorum, quibus non tantum curæ
est uoluptas, sed etiam utilitas. Delectāt quidem,
cum hilariores animi affectus concitant. Vtiles
uerò sunt, cum ingenia propter certarum uel ar-
canarum, uel humanarū cognitionem informant,
de quibus sic Horatius ad Pisones cecinit.

Aut prodesse uolunt, aut delectare poëta,

Aut simul & iucunda, & idonea dicere uitæ.

Verum sicut primū, etsi non est utile, tamen
aliquanto durius, tanquam senioribus Catonibus
aptius censetur, ita proximum cum non parū
animos humanos oblectet, mollius est, & iuuen-
tuti magis accommodatum. Vltimum aut utriq;
ætati conuenit, totiq; theatro satis appositum. Id
enim non tantum docet, sed & uno labore, unaq;
opera mirificè delectat. Quare id genus poëma-
ta cum uenalia passim extabunt, uel in regionis
bus longius positis, cum ex horum uenditione li-
brarij non parū pecuniæ facient, tum uerò non
interitura sunt, sed uiuacissima tanquā seu Apol-
line, seu cedro digna perdurabunt & consistent.
Id quod Horatius his uersibus uoluit:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Lectos

P R A E F A T I O.

Lectorem delectando, pariterq; monendo.

Hic moeret ære liber Sosis, hic & mare transit

Et longum noto scriptori prorogat æuum.

Quibus cognitis, non difficile erit de quibuslibet
poëtis propter materiam iudicium facere, idq;
exquisitum. Nam si Aristoteli Empedocles, cui
nihil præter metrum cum Homero commune est,
non sit, poeta, sed cum propter rerum naturæ tra-
ctationem susceptam utilior esse exoptabat, po-
tius φυσιολόγος, iudicatur de quo tamen Lu-
cretij præstantissimum elogium memoriæ prodis-
tum est hoc modo.

Nil tamen hoc habuisse viro præclarius in se

Nec sanctum magis, et mirum chærumq; uidetur.

Carmina quin etiam diuini pectoris eius

Vociferantur, & exponunt, præclara reperta

Vt uix humana uideatur stirpe creatus

Quid nam quæso quis iudicij de Lucretio profes-
ret: cuius opus etsi nobis hodie mutilum sit, mul-
tis tamen luminibus & ingenij, & artis præsta-
re quadam ad Q. fratrem epist. Cicero pronun-
ciauit, & à Cicerone eosdem libros emēdatos D.
Hieronymus ex Euseb. testatur. Est ne diuersum
statuendum de Varrone Attacino Narbonensi:
Hic enim non minus atque Lucretius Empedoclis
exemplum secutus est. Ad hunc modum Lucanum

P R A E F A T I O.

esse oratorem, quàm poetã, cùm simplicius citra
 ulla voluptatis illectamenta suam historiam ceci-
 nerat, P. Quintilian. mauult. Mirum igitur est,
 cur Aristot. in comœdia solam voluptatem quæ-
 serat: Nam illi est hoc dramatis genus imitatio
 improborum, non tamen ad omnem malitiam, sed
 turpitudinis ridicula particula. Primum hic τὰ
 φαυλοτέρων, etsi ambiguum sit, tamen ad perso-
 nas certis rationibus referre cupio & contem-
 do. Sentit enim in hoc poemate, inferioris sortis
 atq; ita iuxta vulgi sententiam deteriores & uia-
 liores esse histriones, qui tamen nō sunt ad extre-
 mum flagitiosi, quales in tragicis facinoribus ut
 plurimum esse consueuerunt. Deinde argumentū
 est cum turpitudine coniunctum, quod tamen nō
 magnopere pios spectatores neq; offendit, neque
 eorum mores corrumpit. Scriptum enim reliquit
 philosophus αἰσχος ἀνώδυνον καὶ οὐ φθαστικόν,
 quod est turpe, est argumentum, attamen do-
 loris expers, & sine magna honestorum morum
 corruptela. Eius uerò exemplum à ridicula facie
 subiecit, quæ etsi turpe & peruersum quiddã sit,
 non tamen protinus dolore quempiam afficit. Po-
 stremo eius finis statuitur τὸ γελοῖον, quod ridi-
 culum, & risum uoluptatemq; moueret. Quod si
 quis illam descriptionis naturam mordicus sequi
 effla-

P R A E F A T I O.

efflagitauerit, uix quempiam comicum poetam salu-
 lutabimus. Fatemur quidem in Aristophanicis co-
 mœdijs (is enim Aristotelis memoria ab omnibus
 comœdis poeta dictus, atque philosopho circiter
 sexaginta annos maior fuit) plura esse ridicula,
 quam seria, eaq; pia & honesta, quæ tamen bona
 ex parte satyrica iuxta eius temporis consuetudi-
 nem esse apparent. Nonne in equitibus cernitur,
 ut Cleonem tribunum plebis tanquam peculato-
 rem perstrinxerat, adeo ut ille faciem suam mi-
 nio oblitus (reliqui enim illius potentiam for-
 midabant) personam egerat? Nonne & Ni-
 ciam summum ducem, utique mitem, & libera-
 lem, tanquam desidem & agricolam in fabula,
 quæ Gorgiam authore Plutarcho inscripsit, gra-
 uius taxauerat? Nonne in Nebulis, quas Dionys-
 sio Siciliae tyranno formam reipub. Atheniensis
 petenti Platonem misisse scribitur, absque con-
 trouersa magis propter opus & ornamentum
 Atticæ lingue absolutum, quam propter cri-
 mina, quibus per meteora grauissimè Socratem
 philosophiæ patrem precio & impulsione Any-
 ti & Meliti adductus, insectari contenderat?
 Nonne in Vespis Philocleonem propter iudicij
 affectationem & ambitum insimulauerat? Nam
 uespæ iuuenes iudiciorum desiderio tenebantur,

P R A E F A T I O.

sed senes suis stimulis extimulabant. Quid multis: pauca sunt quibus docet & eadem sunt ceu πᾶσι γὰρ: quod genus sunt in Plauto de paupertatis & opulentiae collatione, ita & in pace, pacis commoda proposuit, ut eandem Graecis iam bello defatigatis suaderet. Proinde Aristotelem ad priscam comœdiam magis respexisse arbitror, et censeo, cuius usus sub id tempus (nam tragœdiæ protinus successit) frequentissimus fuit. Quatenus autem mores quorundam civium deridendo & traducendo taxauerat, non parum Reipubl. profuit. Multi enim sibi cauebant, ne spectaculo cæteris essent, atq; domestico probro. Verum cum nimiae licentiæ fenestra aperta esset, lege lata sanctum erat, ne quis carmen infame proponeret. Quod & in causa est, cur noua comœdia surrogata sit, argumento communi omnibus hominibus mediocris fortunæ, nimisq; amaritudinis habens. Itaq; spectatorib. plus delectationis adfert, quia argumento concinna est, quia consuetudine congrua est, quia sententijs utilis est, quia metro præsertim trimetro apta est. Quapropter recentiorum Graecorum comœdiæ finitio & nostro tempore gratior erit ut quæ sit priuata, ciuilib; fortunæ sine uitæ periculo comprehensio. Donatus idem quoq; agnoscit, sed ἀκίνοσ' ὕμνων exponit, & addit,

P R A E F A T I O.

addit, qua comœdia discitur, qd sit in vita utile,
qd cōtra euitandum, nō aliter atq; in ethicis fieri
solitum est, quibus & expetendorum & fugien-
dorum est professio. Est igitur Liwio Andronico
comœdia cottidianæ uitæ speculum, quem Mar.
Tullius Cicero secutus eam esse pronunciat imi-
tationem uitæ speculum consuetudinis, imagi-
nem ueritatis. Quod genus exempla in Teren-
tians fabulis manifestissima sunt, in quarū alijs
modò uaga libido damnatur, & coniugij honesti
laus confirmatur, modo in alijs nuptias non esse
legitimas, nisi parentum consensu factas, dilucis-
se adumbrat, modo in alijs dissidium inter socrū,
& nurum perpetuum esse ostendit, modò alia at-
que alia certa quadam thesi comprehensa argu-
menta fusiſſimè explanantur, et actione qua si in
speculo commonstrātur. Ad hunc modum nostra
ætas multos comicos uelut ex equo Troiano ef-
fudit, non ita infelices, quorum opera rerum &
prophanarum & sacrarum spectacula quàm il-
lustrissima nobis exhibita sunt, atq; nuper Chri-
stophorus Stūmelius iuuentis mihi per quàm cha-
rus, studiorum meorum socius apud nos tanquàm
in patria comœdiam dexterrimè lusit, μαυθάνοον
τες, aut studentes inscriptam, qua discipulorum
iam in Academiam unam aliquam excolendi in-

P R A E F A T I O.

genij gratia cōmigrantium mores depinguntur: cuius protasis scholastico more proposita est, ut post datū nomen Gymnastarchæ sese malis condiscipulis adiungant, ut omnia parentum labore parta & uino et alea concoquant, ut sub nullius præceptoris & pij & honesti serula uiuere exoptent. Mox epitasis subditur, propter multarū turbarum, quas dare ebrij consueuerunt, tumultum, propter frequentem in ædes priuatas incursionem, & propter alia multa incommoda. Sed catastrophe istorum ardelionum uitam sic corrigit, ut ad meliorem frugem redeant, ne cepas, sicut Germanis est prouerbum, pro allijs domū reportasse uideantur. Hanc uerò comœdiā recēs compositam tibi nostræ Academiæ haud pœnitendo alumno de meliore nota commendatam cupio. Quod si nō cuncta ad uiuum Aristarchus rescuerit, etati & tempori perturbatori imputabitur. Nos autem maximam de eius ingenio, & indole spem concepimus, iam id etatis flores accipe, boniq; consule, postea dulcissimos fructus percipies.

P R V

PRVDENTIBVS
ET SINGVLARI GRAVI-
TATE PRAEDITIS COS. ET PATRIBVS
Senatus Francfordiani
ad Viadrum
S. P. D.

Verissime dictum est humanissimi Patres,
Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.
Nam etiam si Ouidius procul ab Italia & Pelio-
gnis focis inter rigidos & immanes Tomitas uia-
tam ageret, tamen saepenumero animaduerti om-
nibus hominibus singularem quendam amorem
genitalis loci insitum & impressum esse. Cuius
rei euidentissimum exemplum ex Vlysse haberi
potest, qui Ithacam suam asperrimis saxulis tan-
quam nidulum affixam, immortalitati antepo-
suit, ita ut etiam optaret fumum de patrijs pos-
se uidere focis. Atque cum de hac re cogito, eius
amoris semina in me quoque reperio. Quis enim
extra naturam positus, seu plane ἄσoγῶ & alio-
ter sibi in animum induceret? Proinde saepissime
mihi in animo fuit, amoris in patriam perspicua
uestigia relinquere, quod comodissime nunc fieri
posse

posse existimaui, cum præludia ingenij mei in lucem
suasu & consilio doctorum uirorum edere
decreuissem, ut hunc laborem uobis humanissimis
patribus, qui ad gubernacula patriæ meæ sedetis
nuncuparē. Nam merito patria studiorum meo-
rum fructum à me repetere debet, ut à qua hoc be-
neficij acceperim, si aliquo in literis progressus
essem. Sed hic dicet aliquis, quam utilitatem po-
terit patria ex Comœdia percipere? Huic Cicero
pro me respondebit, qui de dramaticis scriptis
ita loquitur: Etenim hæc conficta arbitror à poë-
tis esse, ut effectos nostros mores in alienis perso-
nis, expressamq; imaginem uitæ quotidianæ ui-
deremus. Hic docentur patres quod ad cultum in-
genij in liberis spectat, non esse parcendum sum-
ptibus, nec tamen ad luxuriam profuse largien-
dum. Illud enim currentes moratur, hoc uerò à
studijs poenitus auertit. Videndum igitur, ubi &
quando dandum sit. Poterunt etiam filij uestri,
fadales mei, qui partim nunc coætanei sunt, par-
tim procedente tempore succrescent, salutarem
inde doctrinam haurire. Nam gnauiter dandam
esse operam literis Comœdia docet, uitanda pra-
ua consortia, amori non indulgendum, quorum
utrunq; à Musis abducit, & uiam adeundi inter-
cludit. Quod experientia docemur, cum nō raro
bonæ spei adolescentes, qui nimis prauo sodalicio
adhæ-

adhaerunt, alieni à studijs facti, spem & ex-
pectationem parentum fefellerunt. Scio etiã multos
amori operam dantes, foemineis blãditijs ita
illectos esse, ut turpiter præter uoluntatem pa-
rentum matrimoniali copula deuincti sint. Re-
perias enim nonnullos, qui pulchras domi alunt
filias, aucupium exercere, ut adolescentes parum
cautos inescant, perinde ut aucupes, qui in area
canoram auem collocant, ad quam cum ceteræ
colludentes aduolitant, tanquã omnia essent
tuta, reti operiuntur cum magno uitæ suæ peris-
culo. Ita etiam quibusdam adolescentibus euenit,
ut colludendo turpiter capiantur. Sed tamen ma-
trimonium non insector, imò hoc uolo, ut aperte
& honestè cum consensu parentum utriusq; pa-
tris hoc contrahatur. Quare humanissimi patres,
hoc leuidense munus meo labore in gratiam ue-
strorum liberorum excultum æquo animo susci-
pite, boniq; consulite & Musarum cultoribus, ut
facitis fauete: ne studia apud uos, quæ ubiq; rui-
nam minari uidentur, in præceps eant. Satan en-
nim hoc exulceratissimo seculo in ultima mundi
senectâ illud unice molitur, ut scholas, sine quibus
puritas Christianæ doctrinæ conseruari
nequit dissipet. Valete.

PRO

PROLOGVS.

Ingens mei tenet uos admiratio
 Hic quotquot adestis, spectatores optimi,
 Tantum laborem sponte quod susceperim.
 Multi me cupidum laudis, multi audaculum
 Vocabunt, operam subsannantes plurimum,
 21 Auresq; in altum ceruino more arrigent,
 22 Si quid possent uitiosum deprehendere.
 23 Nam saepe paruum erratum obfuscatur optima,
 Vitiaq; plus quam uirtutes sunt obuia.
 Sed hi me nil mouent, nec huius fecerim:
 24 Siquidem Terentio atq; Homero idem accidit:
 Qui si nunc uiuerent, quantumuis plurimum
 Laudentur, essent omnium abiectissimi.
 25 Cunctis enim placere non est res leuis,
 26 Quod nemo praestabit, nec unquam praestitit.
 Verum tamen mihi firmiter persuadeo
 Amari me à multis, quibus paucissimis
 Exponam, cur aggressus sim prouincianam
 Scribendi, diligenter animum aduertite.
 A multis sum rogatus precibus improbis,
 Ut aliquid opera dignum et studio scriberem:
 Quis cum reluctari nollem, quòd plurima
 Ipsorum in me collata extent beneficia,
 Ad scribendum animum contuli Comœdiam,
 Ex quo uidebam me fructus amplissimos
 Percepturum, non sine labore maximo.

Sunt

PROLOGVS.

Sunt etenim pulchra semper difficillima:
Vidi etiam multos Palladis ad sacraria
Tendere, sed peruenire paucos admodum.
Ea quæ sit caussa hac facti specie ostendere
Volui. Siquidem multos hinc deterret labor,
Quem fugimus ex æquo omnes, cum nemo queat
Sine hoc ad culmen doctrinæ conscendere.
Plerosq; seducit prauum consortium,
Multos esca malorum uoluptas, otium,
Venus, ludi, iuuenum pestes teterrimæ.
Quapropter adeste animis, & cum silentio
Attendite, ut æqui sitis posthac iudices.
Quem nunc focco indutum uidetis ingredi,
Olim Cothurno forsitan uidebitis.
Nunc argumentum dicetur Comædiæ.

INTER

u. laxanda
Xc. Xc. Xc.

INTERLOCVTO-

R E S.

Euphrositus pater.

Philargyrus

Eubulus senes.

Philostorgus

Philomathes.

Acolastus filius.

Acrates

Colax

Myspolus studiosi.

Philostasius

Musopulus

Eleutheria mater.

Philargyri

Eubuli

Philostorgi

Puellæ

Pedeutes præceptor.

Phrontistes famulus.

Danista hospes.

Deleasthisa puella.

Cerdones.

PERIOCHA.

Philargyrus quauis diuitijs affluens
 Aegre persuasus à uicinis proximis
 Philoatem filium cum ipsorum filijs
 Ad studia misit liberalium artium,
 Qui manibus & pedibus dans operam literis
 Ad summa doctrine peruenit culmina.
 Sed Acolastus & Acrates prauis consortijs
 Dum sese adiungunt, corrumpuntur funditus
 Per Colacem, per Philosthastū & per Mystolū.
 Acrates ludo, crebris potationibus
 Profundit immensam statim pecuniam,
 Conflauit æs alienum, fecit nomina.
 Acolastus Dellasthisam Euprofiti filiam
 Deperit, absente patre uitians uirginem,
 Promittit se ducturum in uxorem domum.
 Ex quo grauidam factam cum mater filiam
 Cognouit, rem suo marito detegit.
 Qui contumeliam hanc ferens ægerrime,
 Acolastum cogit ut uitiatam filiam
 Ducat, fidemq; seruet, sancte quam dedit.
 Eubulus autem tota re per literas
 Comperta, mox illuc iter ad gnatum facit,
 Pessundat filium, reluctatur, negans
 Hunc iure cogi posse ut ducat uirginem.
 Ille instat, proscindunt se multis scomatibus.
 Tandem à Philostorgo persuasus, filio

B

D

STVDENTES.

Dat hanc in uxorem, celebrantur nuptiae.
Acrates uerò dolo patrem circumuenit,
Emungit argento, se febre dictitans
Laborasse, & Danistha dat pecuniam.

ACTVS I. SCENA I.

Philargyrus, Eubulus, Philostorgus.

Trimetri.

DIes & noctes stimulus hic me plurimum
Urget, nec somnum oculis nocte hac uidi
meis:

Adeo me sollicitat gnatus, quòd uult sibi
Sumptus dari, ut ingenuis uisceret artibus,
Et ut uarios hominum mores cognosceret.
Sed nimis ingentem poscit uim pecuniae,
Quam uix labore permagno & sudoribus
Immensis potui corradere. consumeret
Et perderet, nunc ut sunt adolescentuli,
Amori indulgent pleriq; meretrico,
Sudores in cassum profundunt patrios
Potando ad multam noctem, ludo, & ceteris
Rebus, quae prorsus animum suspendunt meum.
Nam pauci consequuntur nunc scientiam,
E millibus multis uix ut centesimus
Optatam studio possit metam consequi.
Sed Eubulum & Philostorgum uideo procul
Aduenientes, adibo & amice colloquar.

Salue-

COMOEDIA.

Saluete plurimum. Eub. Immortales gratias
 Habemus. Sed quid adeo es tristis? aut quid est,
 Animum male quod habet tuum? contracta frons
 Etenim signum est mœroris. Enarra quid est?
 Phi. Nostin' gnatum meum Philomaten maximū
 Natu? Eub. Bene equidem. Sed quid is peccauit,
 aut

Quid cōmisit? Phi. Nihil, causam mox audies.
 Is ab ineunte etate flagrans quàm maximo
 Studiorum amore, ingenuis semper artibus
 Incubuit, ut inde diuelli nullo modo.

Possset, quod in primis quidem placuit mihi.
 Omnes me mirificè efferebant laudibus,

Quod gnatum haberem tam diuersis dotibus
 Animi exornatum, qui non ceteri ut solent,
 Illecebris deditus blandis libidinum,

Obnixè sed qui studijs operam poneret,
 Voluptatem spernens, fugiens commertia

Mala, quæ corrumpunt mores castos et bonos.
 Quàm mihi placebã, quàm mihi adulabar miser,
 Vno ore omnes beatum quod me prædicant.

Nunc miser exanimis, uix uitalem spiritum
 Duco, adeo me exanimauit et perterruit.

Phil. Vno uerbo eloquere, quid est quod te male
 Habet? Quid tam longis opu' st ambagibus?

Phil. Mox audies. heri ad me uenit, clamitans:

STVDENTES.

Pater, non possum inter beanos uiuere,

Idcirco me mittas in quandam Academiam,

» Ut possim aut philosophiae studio operam dare,

» Quam Tullius uitae ducem recte uocat:

» Aut animum adiungere ad iuris scientiam,

» Qua conseruatur uita nostra societas:

» Aut ad sacrosanctam, si uis, Theologiam,

» Quae nobis ad salutem aeternam uiam aperit:

» Docens, quibus uestigijs insistere

Oporteat, uitam nobis ut conferat.

Aeternam caelestis pater, propter necem

Gnati unigeniti, qui pro nobis mortuus,

Iram placauit, ex caelo nos intulit.

Ne in eodem (ut aiunt) luto semper haeream.

Ad unguem nam triuiales artes (quas uocant)

Perdidici, in his puerilibus ne conteram

Aetatem, ad altiora ut possim emergere.

Quae postquam dixit, horror corpus concutit,

Ac, uelut attonitus, uerbum nullum proloquor.

» Nam si dixisset: excelsa ab rupe in mare

» Te mox praecipitato: tulissem equidem facilius.

Vnde etenim tanta uis argenti mihi foret:

Aut unde tantos sumptus gnato suggeram?

Cum uix in singulos dies corradere

Tantum possim, quantum quotidie insumimus,

» Nam sumptuosa et magnifica mihi est domus.

Quae

C O M O E D I A.

Quapropter tot curæ, tot & molestiæ
 Me uiuū ad mortem adigunt, & diuerse trabunt.
 Hic gnatus poscit inauditam pecuniam,
 Illic uxor pretiosas uestes expetit.
 Hic ager, hic rursus est colenda uinea.))
 Hic ædes extruendæ, illic & uillula.))
 Hæ sunt furie, quæ me uexant miris modis))
 Sinistro Ioue me natum ut Eubule autumem.))
 Eub. Ne tu uideris mihi stultus & iners homo,
 Qui currentem moraris, & non incitas.
 Tute tuum perdis filium, tu consulis
 Male tuo gnato, accensum studio dum impedis.
 Tu graue (crede mihi) supplicium Philargyre
 Lues. Virorum doctorum sit raritas
 Quanta uides, tu quem debueras impellere,
 Non impedis solum, sed & segnem facis.
 Tenacitatem istam probare non queo,
 Prasertim cum tantis abundes copijs.
 Profecto pistrino dignus, dum posthabes
 Salutem gnati diuitijs pessime tuis,
 Quarum usufructus, nõ dominiū, tibi datum est.
 Quid, obsecro, Dominus qui nutu concutit
 Totum mundum, & qui te hjs preposuit copijs,
 Quid, inquam, proderunt, cum te uocauerit
 Ex hoc uite curriculo? postquam munere
 Tuo perfunctus auferes ne numulum.

B ; Que

STVDENTES.

Quare laboras igitur ut opes colligas?
 Præterea, rationes cum tecum conferet,
 Damnatum supplicio te mulctabit graui,
 Te his quoniam proposuit, ut non absconderes,
 Sed ut indigenti subuenires proximo.
 Cedò cantis, quid facies inopi proximo,
 Qui non ad studia literarum suggeris
 Sumptus tuo gnato: quare Themistocles
 Rectè dixit, se malle sine pecunia
 Virum, non inopem sine viro pecuniam.
 Cuius ego suffragor lubens sententiæ:
 Quid enim opes tibi profunt, uti cum nescias?
 Ego omnem hercule conuerterem substantiam
 In studia filij, uerbera sed non facit
 Tanti, nedam uerbis ut uellet obsequi.
 Quare age, commune tu perpende commodum,
 Et sumptus suppedita studijs gnati tui.
 Vides etenim quàm nequeat sine doctis uiris
 Communis conseruari uita societas.
 Hi primum dispersos altis in montibus
 Ferarum more uiuentes homines feros
 Per leges latas compulerunt, mœnibus
 Nouas urbes cinxerunt, tuti ut uiuerent
 A uiolento incurſu exterarum gentium.
 Sed legibus malorum ut uim cōpescerent,
 Per hos eadem seruat^{ur} par^{ta} societas.

Quare

L.C

C O M O E D I A.

Quare si vis, unà gnatum mittam meum.

Phil. Obtundis, & molestis verbis me enecas,

Perinde quasi ego vitam horum non noscerem,

Nam postquam miseros patres verbis lenibus

Emunxerunt argento, quævis facinora

Admittunt sub prætextu honesti nominis.

Scortantur, potant indies, & quoslibet

Tumultus excitant, in ædes impetum

Alienas faciunt, hinc cædes, hinc iurgia,

Pedisequas rapiunt in publica via,

Aut cum natabus concumbentes civium

Fidem dant, & uelint eas quod ducere

Promittunt, id quod & impregnate postulant.

Atqui quod magis est, ualde mihi quod displicet

Vxores coniugatas uitiant civium.

Hinc sepe nonnulli occiduntur, aut ita

Ceduntur, ut uitæ non sit spes amplius.

Aut comprehensi pœna plectuntur graui.

Igitur gnatum suum mittat quisquis uolet,

Ego mecum decreui meum non mittere.

Nam scio quàm sit dura, & quàm multis sentibus))

Obsita uia, quæ perducit ad scientiam.))

Quare cum ne queunt sine labore consequi,))

Nec sine labore ad excelsum culmen datur))

Conscendere, mox sese ad delicias conferunt,))

Ad quas lata & amœna, atq; longè tritior))

B 4 Via

ingrui
atq; scem
in quali-

STVDENTES.

Via ducit: namq; hæc ætas est procliuior
Ad corporis delicias & libidines,
Quàm ad studia, præsertim campo cùm currere.
Datur aperto, & cùm non est qui coërceat
Eos frenis, uel cobibeat petulantiam.

Philo. Næ tu ridiculus homo es, nec mente prædi-
sena, dū cupis hanc ætatem constringere (tus
Molestis uinculis, ut degant cochleæ
Vitam, aut Timonis, qui fugiens commercia
Hominum, solus delituit in domo sua.

” An nescis Vlyssæm quàm commendet maximè

” Homerus, quòd multorum hominum cognouerit

” Mores, & multas regiones peragrauerit?

Πολῶν γὰρ, inquit, ἀνθρώπων ἔγνων νόον

Et propterea nunc uocat ipsum πολύτρονον.

Nunc πολήμητιν, quòd potuerit se uertere

In omnes partes, consilijs pollens uafris,

Quondam miser fatis depressus asperis,

Et multis damnis, nactus est prudentiam.

Quapropter, si sapias, noli interdicere

Gnato conuiuia & congressus mutuos,

In his plus discunt, quàm si noctes & dies

Chartis inhereant. Manda, ut nequissimos

Sibi adiungat, nam cùm deceptus cœperit

Egere, posthæc non cuius credet, scio.

Sine etiam interdum ut accedat meretriculas.

Quòd

C O M O E D I A.

Quod si circumuentus fuerit, non amplius
Habebit his fidem, sed aduersabitur
Sponte sua: demum uera est haec sapientia,
Si quis damno accepto desistit & sapit.
Quocirca non tam facile possunt decipi
Quam simplices, qui temere in quasuis irruunt
Technas, nec imperiti ab his sibi cauent.
Præterea perspicuum est, postquam ad Rempub.
Accedunt, hanc mira regunt prudentia.
Sed qui sunt imperiti rerum, ferè nihil
Profunt, nec possunt quicquam in coetu proloqui.
Quapropter largiendum est aliquid iuuenibus
Nec utendum est censura tam rigida nimis.
Postquam pertesum fuerit, desistent, scio,
Et uitam melius etiam formabunt suam.
Quare, si libet, unum gnatum mittam meum.
Philari. Age, ut lubet, uestræ accedo sententiæ,
Consilium perplacet, quare ne sim in mora,
Eamus intro. Puer heus, Philomathen uoca.
Vos itaque uestros quoque iubete accersere.
Sub. I præsequar, fiet, non ulla erit mora.

ACTVS I. SCENA II.

Philomates, Acolastus, Acrates.

Trimetri.

Equidem letus sum, sed demiror cur pater

B S Taus

STVDENTES.

Tam subito iussit me per puerum accerser,
 Nisi id est, quod semper infedit animo meo.
 Ad mercaturam forsitan uult me mittere
 Ingenuarum artium, ut his mētem meā excolam,
 Id quod petiui, & dum uiuam semper petam,
 Quauis adeo obstinate sibi proposuerat,
 Se nolle tantos sumptus ad studia dare.
 Sed quid sit experiar, domum & me conferam.
 Verum nisi fallor, uideo properantem Acratem
 Et Acolastum: percontabor quid sit noui.
 Saluete sodales, cur festinatis: quid est?
 Acol. Pater tuus nostros secum duxit patres
 Qui nos uocarunt per pueros, ut sine mora
 Illico ueniremus ad aedes patris tui.
 Phil. Agē eamus, demiror quid hoc sit ominis.
 Acra. Sat scio, erit nobis audienda concio.
 Idcirco percontare ex ipsis quid uelint,
 Nos te sequemur.

ACTVS I. SCENA III.

Philomathes, Acolastus, Acrates, Eubulus,
 Philostorgus, Philargyrus.

Trochaici, Tetrametri, Catalectici.

Saluete patres humanissimi, (sumus
 Iussu uestro huc accersiti, sine mora nunc ad
 Mandatis uestris obtemperaturi promptissime.
 Eu. Pergratum nobis fecistis, adolescētes optimi
Quod

COMOEDIA.

Quod tam properè ad nos huc aduolastis, rebus
omnibus (entiam.

Posthabitis, & laudamus meritò uestram obedia

Quare quæ sit causa dicā, q̄ uos huc uocauimus.

Inter nos diu multumq̄ consiliū captauimus.

Quam tandem uiam uiuendi inire uos oporteat.

Visum est nobis, filioli charissimi, non ob leues

Causas, ut animum adiungatis ad studia bonarū
artium.

Quapropter, si uobis consiliū placet, paucissimis

Verbis uestrā quisq̄ significate mentem, nec diu

Nos tenete suspensos, statim uos in Academiam

Mitemus, sumptusq̄ quātū sat erit suppeditabi

Philo. Vehemēter nimis me exhilararūt, (mus.

quæ dixisti modò.

Nō enim quicq̄ esse posset, quod me tāto gaudio

Afficeret, præsertim quod, dum uixi, non un-

quam improbis

Precibus impetrare potui, nunc at desertur mihi

Vltro: quare polliceor uobis, me neruis omnibus

Elaboraturum, ne frustra abliguriam bona

Patria, sed longè ut reuortar, quàm antè fuerā

doctior.

Aco. Quamuis nonnihil, pater, reluctatus sim,

nunc tamen

(tibus.

Do fidē, me obnixè operā daturum ingenuis ar-

Acta.

STVDENTES.

Ac. Idem ego polliceor uobis patres longē humanissimi.

Eu. Perplacet mihi molesta hæc omniū responsio.
Quare cū breui in peregrinas oras trāsmittemini
Paululum mihi attentē auscultate, atq; animus
aduortite.

- » Nam salutiferis uos informabo cantiunculis.
- » Vos etenim peruersos dū ignoratis mores seculi
- » Imperiti rerum, in quasuis irruetis fabricas.
- » Primū igitur cū nullū uiuat animal pestilētius
- » Quā mulier, caute ne uos pelliciāt blandissimis
- » Verbis in sui amorē, quo (quoniā sub imo cortice
- » Fel tegit, extrā melle perlitus longe dulcissimo)
- » Deterius nihil est, nā postq̄ emunxerunt pecunia
- » Incautos iuuenes, eiiciunt, illudunt, & indice
- » Ostēdunt digito, nā fœmina est nil inconstātius.
- » Quarum non secus mens nunc huc, nunc etiam il
- » luc fluctuat,
- » Quā carens rectore cum uarijs agitatur fluctib.
- » Nauis in magno pelago. quid quòd & immensa
- » incommoda

Ex mulieribus sunt profecta? quæ nunc per longū
foret

Singula enumerare, sunt etenī cuius satis obuia.

Quare dum licet, iugum excutite hoc uestris cer

uicibus,

Præ

COMEDIA.

Præterea quoque mala fugite suadeo consortia.

Nam per hæc bonæ indolis iuvenes sunt sæpe in
maximam.

Ducti perniciem, etiã in uitæ sæpius discrimina.

Assiduas potationes, ludos, atque cætera,

Ex quibus iurgia, cõflictus, cædes necnõ pessimæ

Pestis oriuntur et abunde, ut ex mari oia flumina

Veniunt, fugite: nec minus tanquam perniciosissimam

Pestem, assentatores. nam melius quis uitam degeret

Inter coruos quam inter hos, quippe, ut qui ui-
uos deuorent,

Illi uerõ nõ nisi mortuorum hominum cadauera,

Vt fertur memorabili dignaque scitu sententia.

Postremõ pferte et abstinete, quæis cõplectimur

Omnem nostram uitam, iuxta Epicteti sententiã.

Ingenuis studijs dies noctesque incubite gnauiter.

Vitam instituite ut leges, regionisque ut mores seruet.

Hæc igitur uestris mea dicta sensibus recondite.

Intus argentum, ne differatur, dinumerabitur.

Quare ibim⁹, et ad uiam quæ spectat apparabim⁹

Vt cras summo mane, quod diuortant bene, felio

Proficiscamini. Phil. fiet pater. Heus (citer

quanta hæc est lenitas,

Disrumpor miser, tanto me inexpectato gaudio

Implerunt. Quare immortales quas possum tibi

gratias

SUM

STVDENTES

Summe Deus ago, hanc quod mentem patribus
nostris infuderis.

Tu igitur celitus tua nosmet perfunde gratia,
Et largire, studia ut succedant quàm felicissime.

ACTVS I. SCENA IIII.

Eubulus.

Senarij.

PROB Dñi uostrã fidem, quanta est iniquitas
Hominũ imperitorum, qui ex ipsa infantia
Statim gnatos suos uolunt fieri senes,
Nec cum sodalibus sinunt colludere.

Ac si potare, aut interdum ad meretriculas
Accedere, sit scelus, ut ignosci non queat.

Siquidem nos, dum tulit ætas, eadem fecimus.
Nam scio, quanto labore uix persuaserim
Vicinam nostrum, quem uocant Philargyrum,
Ut gnatum ad literarum studia mitteret.
Sed is dum malè salutis gnati prospicit,
Timet frustra (quod aiunt) ne cælum ruat,
Ne amet, ne potet, id est, ne frõtem exporrigat.
Quoniam ipse isthuc ætatis hæc non fecerit.
Sed cum nunc sint ad studia ingenuarum artium
Profecti, faxit Deus ut succedat bene.

CHORVS PRIMVS.

Stulte quid immensum moriturus cõgeris aurũ?
Quid tibi conducent totius orbis opes?

Quàm

COMOEDIA. 2

Quam breuis, ignoras, sit uita humana, putasque
Cum te Tithonum, mox periturus eris.

Obruat incautum nam te mors terminus aui,
Et tua sanguinea stamina falce metet.

Letior expectat nigri te portitor Orci,
Diuite ab hoc, dicens, premia magna ferant.

ACTVS II. SCENA I.

Acolastus, Acrates, Philomathes, Danistha.
Octonarij quadrati.

EX tam longo itinere desessis nobis utinam
contingeret

Idoneū hospitium, ubi cibus, epulis et rebus ceteris
Possemus languentes recreare uires animi et cor-
poris.

In hac habitare platea aiunt bonum quendam et
bilarem hospitem,

Apud hunc diuertemus, corpusque fatigatum re-
creabimus.

Pulsabo igitur fores. Hic us aditum aperite ali-
quis ostium.

Dan. Vos aduenisse incolumes gaudeo letorque
maxime.

Sed quid sit, ad me cur uenistis, perquam scire
gestio,

Quapropter aduentus uestri causam breuibus
exponite.

Acol.

STVDENTES

Acol. Nos huc ad literarum studia consilio misit
patrum,

Quoniã celebritas uniuersitatis longe increbuit.

Petimus, ut nos hospitio excipere uelis, & quã
lautissimè

Instructis epulis recreare, ut decet. Danist. nihil
opus est pluribus

Verbis, fiet, parata quin iam sunt omnia, ne sit
mora.

Ite intrò ut capiat is cibum. Aco. I præ, nos seque
mur te hospitem.

ACTVS II. SCENA II.

Musopolus, Colax.

Trochaici, Tetrametri, Catalectici.

A Ge age, si uacat, Colax, paululum deambu
labimus.

Quis etenim domi solus nunc posset delitescere

Tam sereno cælo, tamq; amœno nempe tempore,

Quo tellus foecunda producit fructus uberrimos?

Col. Rectè dicit, ego eo unã, paucis confabulabi
mur

De quibusdam rebus, non enim decet ut inanibus

Nugis transmittamus tempus. Mus. Consilium mi

hi per placet.

Col. Conferemus igitur inter nos de concentu or
bium

Acthe-

COMŌEDIA.

Aethereorū, ac primū tu tuā mihi dic sententiā.

Mu. Rem profectō difficilem proponis, eloquar
tamen:

Aethereā regionē octo distinxerunt cœlestibus
Sphæris, uidelicet septem planetarum, quas nun
cupant

Errones, & hīs accedit sphaera octaua & maxime
Firmamentum, quod cœlum quoq; nunc (me
pleriq; appellitant.

Hæ quia circulariter mouentur, quædā tardiūs,
Et quædam uelocius, distinctos efficiunt sonos.
Nec fieri potest, ut esset tacitus motus orbium,
Quandoquidē sonū reddit percussus aër uimine.
Hunc concētum propter suauitatem Musas nun
cupant. (minant.

Lunarem globum Clio, Mercurium Euterpē no
Et Venus Thalia, Melpomeneq; solis orbita,
Mars Terpsichore, Iupiter Erato, sed sidus Sa
turnium

Dicitur Polyhymnia, at cœlum uocant Vraniā,
Sicut nomen indicat, quæ sic concordantes sonū
Efficiunt postremum, qui de suauitate dicitur
Calliope, et ob id Ascreo poetæ ē præstātissima,
Quæ fit ex concordante harmonia cœlestium or
bium,

Sicut octo pueris cantillantibus unus fit sonus,

C EX

STVDENTES

Ex pueritū uocum qui constat concordantia
Co. Mira refers, humane mētis miror p̄spicaciā.
Sed quī fit, q̄ tam suauis sonus nō possit percipi
Mu. Cum respectu celi terra nō sit magnitudine
Exigua notabilis. Tanta amplitudo in circulis
Est celestibus, quare reddunt sonum quoq; ma-
ximum, (gustiae.

Quem nō capere possunt aurium nostrarum ana-
Sumus enim celi respectu Atomi uelut Demo-
criti,

Sicut populi, q̄ accolūt Catadupa Nili diuitis,
Ingentis fragoris amplitudinem non audiunt.
Col. Suauiter mihi philosopharis: perge, si est tibi
otium.

Mus. Hæc quia demulcent aures, ideo apparent
uerissima.

Sed ego conuincā non esse concentum celestium
Spherarū, argumētis firmis, et tu mox assenties.
Nō enim pulsantur, nec si pulsarentur ederent
Vel minimum sonum, nā celi corpora sunt crassa
sissima.

Præterea absurdum soni declarat definitio.

Nam sonus ex collisione collisorum corporum
Nascitur, in qua aēr percussus ad aures nostras
peruenit.

Hic tria sunt, pcutiens, aēr, & collisa corpora.

Verum

COMEDIA.

Verum illic nō est qui percutiat, nec sese mutuo.
Cōtingunt: igitur nec possunt se simul collidere.
Atqui, demus ut se collidant: sonus sine aëre
Nētiquam fiet, qui percussus ualide facit sonus.
Supra Lunæ autē globum lucentē non esse aërē,
Vtuisquisq; sanæ mentis compos facile colliget:
Cum nihil supra Lunam mutationi obnoxium
Et multo minus corruptioni ostendi posset.
Aërem porro mutationi non obnoxium
Esse, si quis diceret, nulla ratione præditus
Iudicaretur, totiq; nature contrarius.
Quare distractis principijs atq; causis omnibus,
Efficitur, propter circumgyrationem existere
Non posse sonum, quapropter nunquã mihi per
suadebitur.

Sed satis cōfabulatum est, aliò nunc me conferã.
Ca. Herclè diuina est mētis tuæ in reb^o sagacitas.
Verũ quandoquidē nũc aliò te rapiunt negotia.
Iam diutius non detinebo, et magnas gratias
Non solum ago, sed etiam habeo, ego hãc ibo, tu
interim uale.

ACTVS II. SCENA III.

Phitomathes, Acolastus, Acrates, Colax,
Scaxontes.

ENimuerò cutem curauimus lautè,
Et corporis perbellè reduximus uires,

C 2

Nunc

STVDENTES.

Nunc igitur restat ut doctissimo nosmet
Præceptori, qui nos ad culmen excelsum
Doctrinæ ducat, submittamus, ut lætis
Studia procedant auspicijs. Acol. Moneſ recte:
Eamus igitur, ut docto, pio & cuius
Fides perspecta est omnibus (oppido nam sunt
Hæ uirtutes raræ) credamus, ut ductu
Huius non solum discamus bonas artes,
Sed moribus etiam, qui nos decent, castis
Mentem informemus. Acra. Adolescentulum cõ
ptum

Viden? certe habitus studiosum indicat, quare
Ex hoc quæremus, qui sit antesignanus
In hac tam clara & celebri Academia, ne nos
Indocto credamus, ne & (quod solet dici)
Cæcus cæcum ducat. tu exquire rem ex ipso
Philomathes. Ph. Salue adolescens plurimum.

Col. Ingentes

Ago uobis gratias. paucissimis quid sit,
Quod uultis, expedite, nam mihi iam non
Licet uobiscum multum fabulari, sed
Negotia me aliò uocant, agè uno dic
Verbo. Phi. Fiet. Petimus nos certiores ut
Reddas, quis antecellat cæteris, & quis
In hac Academia quàm plurimos semper
Erudiat studiosos, nam nos quoq; huc missi,

VI

C O M O E D I A.

Vt animum adiungeremus ad bonas artes.

Col. Non infimo uos iudico loco natos,

Id quod mores, uultus uerecundus, & deinde

Vestitus, incessus, subindicant clarè.

Quare quod petijstis faciam lubens, & uos

Ducam ad Pedeuten, qui nunc cæteris præstat

Longissimè studio, pietate, doctrina,

Fide, quæ nunc res intermortua est penè.

Huius igitur fidei uolueritis si uos

Committere, sequimini, nam uos huc adducam.

ACTVS II. SCENA IIII.

Colax, Philomathes, Acrates, Acolastus,

Pedeutes præceptor, Phrontis

stes famulus.

Senarij.

HEus heus, nemo en' prodit? Phro. quis est,
qui calcibus

Insultat ianua, quid uis, uel quid cupis?

Col. Est præceptor domi? Phr. est, sed mihi, ne
quempiam

Ad se intrmitterem, mandauit serio.

Verum expectato, mox reuertar huc foras.

Colax adest ducens tres adolescentulos,

Vult intrmittier tecumq; colloqui,

Me primum iussit introire, ut quærerem

An sibi pateret aditus ad te paululum.

C 3

Ped.

STVDENTES

Ped. Age accedat. Col. Quid nunc licet? Phi.
introite iam.

Col. Salue praeceptor. Ped. Habeo gratias. Sed
quid cupis

Hoc comitatu? Co. Ut eos ad te huc introducerō
Petierunt, uerum quid cupiant mox audies.

Ped. Auentus uester est mihi optatissimus.
Sed quare huc aduenistis, scire peruelim.

Phi. Nos claritate nominis tui & scholæ
Exciti consilio patrum huc deuenimus,
Ut animum adijceremus ad ingenuarum artium
Studia, quibus imbuti non solum ecclesie,
Sed & possemus prodesse Reipublicæ.

Cum igitur tu cæteris præstes longissime
Docendi studio, & (quod nunc est rarissimum)
Fide, petimus nos in disciplinam ut uelis
Recipere, pollicemur diligentiam

Iugem, & nos gratos erga te exhibebimus,
Non solum precio, sed tui etiam memoria,
Quã non lethe poterit, dum uiuam, extinguere.

Pe. Equidẽ talẽtum quod mihi est concreditum,
Humi non mandabo, sed cuiui libera

Ad usuram dabitur utendi copia.

Nam semper impense omnibus studui bonis
Prodesse, idcirco ne nunc etiam abscondere
Lumen uidear, recipio uos quidem lubens.

Nam

COMEDIA.

Nam multum pollicetur mihi bona indoles,
 Quae in uobis elucet fulgore maximo,
 Quam etiam natura ostendit signis plurimis.
 Nam praeterquam, quod frontis mihi mediocritas
 Pilorumque color medius, nimium non niger,
 Nec albus nimium, & quoque capilli crispuli
 Ostentant ingenium bonamque memoriam:
 Sed etiam lineamenta omnia corporis
 Immensum quiddam et magnū promittunt mihi.
 Huius etenim scholae lex est, & γέωμετρος
 Ne quisquam introeat: quare diligentiam
 Si adhibueritis, non dubito, quin breuissimo
 Tempore percipietis fructus uberrimos.
 Sed cum non liceat ad Musas lata uia
 Currere, uerū angusta nimis atque sentibus
 Multis obsita, ad excelsum montis uerticem,
 In quo Phoebus uirginibus stipatus nouem
 Sedet tangens citharam canoram pollice:
 Pellite desidiam, nam segnes ab hoc procul
 Arcentur colle, quippe qui per maximos
 Sudores ascenditur, & diligentiam
 Vigilem. quare improbo labore hic est opus,
 Si quis scientiae uult fructus carpere.
 Nam literarum radices Isocrates,
Amaras dixit, sed fructus dulcissimos.
 Hinc ueteres pingebant Mercurium & Hercule

STVDENTES

Cupidini iunctum, quippe quod ingenium, amor
 Et labor in eo requiratur, qui ascendere
 Vult ad præruptum & arduum scientiæ
 Collem. Labori uos fortiter opponite,
 Sicut se palma contra onus in altum erigit.
 Nam permagno labore diuendunt bona
 Omnia hominibus, sic tandem dabitur liberè
 Ad Musas currere, quas me duce uidebitis
 Breui, à quibus edocti rerum scientiam
 Multarum, immortalis fama clarebitis.
 Non etenim ad rem parandam faciunt literæ
 Solùm, sed & fauorem regumq; & ducum
 Conciliant, quamuis sit doctus inops, ditior
 Multò quàm indoctus omnium ditissimus.
 Nam doctus non ignem, non fortunam timet,
Non exilium, sed cuncta bona secum gerit.
 Quare labore & uigilijs contendite
 Ad excelsum culmen doctrinæ ascendere.
 Ad cuius limen assident cura & labor:
 In me non deerit uobis studium, non fides.
 Phi. Fiet præceptor, omnibus insudabimus
 Neruis & literis semper inhærebimus.
 Nam scio, quid possit ignauum et molle otium.
 Non etenim solum ad uitia est fomes plurima,
 Sed etiam ingenij uires reddit languidas
 Et corrumpit, quas intendit uel maximus

Labor,

In uis na
 liz. e
 Horatij
 Sat. 1. 1.

COMOEDIA.

Labor, ut est in ferro cernere durissimo,
 Quod citius cum iacet scabra rubigine
 Conteritur & consumitur, quam maximo
 Usu, ergo totis incumbemus uiribus:
 Labores nullos impigre fugitabimus,
 Ut possimus penetrare ad montis intimos
 Secessus. tu uale igitur nunc charissime
 Praeceptor. P. Et uos adolescentes optimi.
 Deus fortunet uestros conatus pios.

ACTVS II. SCENA V.

Myssolus, Colax.

Tetrametri, Iambici, Catalectici.

Heri per strenue quidem usque ad primam
 noctis horam

Potauimus, oēsque Colax adeo sumus inebriati,
 Ut uix possemus stare, quin ad terram laberemur
 Proni, ut solet hi qui laborant morbo Comitiali:
 Siquidem breuis Epilepsia est ebrietas, eruditi
 Viri ut dicunt. Cum igitur nos satias cepisset bi-
 bendi,

Prodimus in forum. Primum ingens nobis multitudo
 Cerdonum uenit obuiam, qui in nos strictis ruentes
 Gladijs, magnaui faciunt impetum: hos animo uirilium
 Sic cedimus, ut uicti tandem dare terga cogerentur,
 Multosque uulnerauimus, ut uix spes uita sit ulla.
 Mox orto clamore in nos insurgit uigilum ca-
 terua

C 5

Arms.

STVDENTES

Armis radians, pars gladios stringūt, pars magno tumultu

Torquet uenabula, quos statim egimus in fugā,
ut columbas (re:

Aquila solet, uel lupo agnas, ceruā ut leo fugas

Risu emoriebar, quod tā turpiter hi, quibus salutē

Urbis senatus commisit, fugerent. Co. Age quid
deinceps? (dentes

Ciues ne sunt commoti: nā propti aduersus Stu-

Esse solent. Mysp. Maxime, concurrunt mox cla-
more magno (lum.

Instructi armis. Sed nos ad nostrū cōfugimus asy

Quis enī cū tāta stultus multitudine dimicaret?

l. Laudo, nec possum quin suspiciam hoc tan-
tum facinus audax.

Cur etenim à uobis ui uim illatā nō depelleretis?

Nā bruta, quamuis nostrae sint expertia ratiōis,

Propulsant externā uim, quare nō nobis liceret?

Verū isthęc missa faciemus, age ad proximā
tabernam (stus,

Vinariā ibimus. Sed est'ne ille Acrates et Acola

Qui nobis obuiam procedunt? hercule sunt, quid
hoc sit,

Demiror, quod tāto opere festinent. Mys. Ad lectionē

Fortasse ituri sunt. Co. Expectabo atque interro-
gabo.

ACTUS

COMEDIA.

ACTVS II. SCENA VI.

Dyspolus, Colax, Acrates, Acolastus.

Septenarij. (heus)

CO. Saluete plurimum sodales optimi, sed
Quò tenditis? quid festinatis? Aco. Nihil,
nisi cum diu

Hora sit audita, ad lectionē ut mox me cōferam.

Siquidem neglecta lectio nunquam reuertitur,

Nec uelut Euripus Euboicus rursus reciprocatur.

Col. Huiusmodi ad lectionem? Aco. Quorsum uos

ergo ibitis?

Col. Nos solum contulimus apud Deleasthi-
se patrem,

Ibi aliquantū potabimus, nam genio addiximus

Totum hunc diem, multis quem transmittemus
gaudijs.

Quare si uultis ire nobiscum, acceptissimi

Eritis sat scio, ubi sunt præterea iuuenes plurimi

Spectatae fidei, castæ exornati moribus,

In quibus est nihil simulatū, quin aperto pectore

Omnia agunt, cum quibus in tenebris mices tu-
tissime.

Nō est quod timeatis, ego pro uobis ponā lubēs.

Acr. Non possum, præsertim lectionis horula

Cum instet, quam non libenter negligimus: de-
inde pater.

Fold-

STVDENTES

Potationes nobis interdixit serio.
Mandans, dies & noctes ingenuis ut artibus
Incumberemus. Myspo. Ego in his non morē ge-
ro patri,
Vsq; adeo dū hanc reget vitalis animā spiritus,
Dum uernat ætas, dū uegetæ sunt uires corporis,
Vitam multis uarijsq; illecebris lætus trāsīgam.
Volubili nam gressu hæc ætas citò præteruolat.
Quare morositati non erit apud me locus.
Scio etenim effœta quid secū senectus aduehat,
Tristitiam, languorē, imbecillitatem corporis,
In q̄ tot morbi, totq; infortunia magna incidunt,
Vt deliria, mortis inopinus horis singulis
Aduentus expectādus, atq; quæ sunt cætera.
Ad eā stadio decurso postquam metam uenero,
Tunc sapiā, tunc prudens ero: destitutus uiribus
Cum fuero, sponte cessabo, atq; cum illis seculi
Huius mores despiciā, annihilabo, ut ne q̄d suprā.
Nā cum ipsis nō licuerit rebus his operam dare,
Vel p̄ morosos præceptores & rigidos patres,
Aut per egestatē, nobis eadē prohibent et uetāt,
Felicitem hanc nobis inuidentes, inuidi.
Quare delitijs persruar, quas adolescentia
Fert, & uos, si saperetis, mecum faceretis scio.
Rogo igitur, si potest fieri, ut nobiscū illuc simul
Eatis, ego uicissim non mortis pericula

Adire

COMOEDIA.

Adire formidabo, me dicetis alterum
Pyladen, qui se sepe Agamemnonium Orestem
dixerat

Apud Thoantem regē Scythia, ut eum periculis
Eriperet mortis, uitam non dubitauit ponere.
Præterea tibi amicitia iunges iuuenes plurimos
Stemate præclaros, & genere ortos nobilissimo.
Aco. Age, eam & unā. Sed posthac ero diligētior.
Nā nō possum semper chartis & studijs immorari.

CHORVS SECVNDVS.

Quotquot Pierij numina uerticis
Intonsumq; colunt Pegasidum ducem,
Noctes atq; dies pectore cogitent
Ut prauos fugiant & temerarios,
Syrenum ueluti dulcia carmina.
Nanq; hi uirgineos non maculant modo
Mores, quin etiam ad pessima sunt mala
Calcar, pernicies foeda dolis scatens.

ACTVS III. SCENA I.

Acolastus.

Senarij. Iambici.

DEum immortalem quantus ignis aestuat
In me, qui quoniā per uenas passim repit.
Totum cor incendit flammis furentibus:
Ut uidear mihi pro uerbis flammam emittere,

Ence-

STVDENTES

Enceladus quamuis inflammat Trinacriam,
 Dum fumantes flammis iratus euomit:
 Audacter affirmare ausim, maioribus
 Me torqueri aestibus, quin uerba flamme
 Videntur, adeò me Deliasthise coquit
 Et formæ decus, et morum castimonia.
 Taceo cætera tam corporis quàm animi bona.
 Nam formæ tantus est splendor, uix ut putem
 Esse aliquam, cum qua merito conferri queat,
 Quin etiam Ioue Saturnio dignissima.
 Qui captus nunc Europæ, nunc Calistonis,
 Nunc Ius, nunc Semeles formis pulcherrimis,
 Sed ex huius forma plus incalesceret,
 Quàm Cytheræ præferret Priameius Paris,
 Quæq; aureum pomum ferret dignissima.
 Quid referam nigricantes oculos: quid ebore
 Candidius collum: quid cæsariem ceu auream
 Deniq; color sanguineus mixtus lacteo
 In facie. quid memorem turgentes mammulas?
 In summa, tanta est corporis laudabilis
 Habitudo, ut in hanc deos deasq; omnes reat
 Certatim contulisse munera splendida,
 Ac singulari effictam diligentia.
 Certè formam Venus dedit, animi bona
 Minerva, dicendi leporem Atlantius
 Iuuenis, nam quoties ueniunt uerba uirginis

Mibi

COMOEDIA.

Mibi in mentem, quæ inter nos facta sunt heris
 Ita exardesco, ut nisi amorem meum expleam,
 Actum sit de me, & uita non spes amplius.
 O utinam tantum me à te mare distingeret,
 Quod Abidenum iuuenem & puellam Sestiam
 Distinxit, non timerem impetuosum mare,
 Quin subito ad te tranarem, modo mihi copias
 Tui fieret. Nam timidos & segnes amor
 Odit, nec uereor quod sit submersus miser.
 Non idem semper uniuersos exitus
 Manet. Tu igitur alma Venus aspira meis
 Coeptis, & fac puella infelix ut fruatur.
 His etenim adesse soles, qui sub Cupidinis
 Tui gnati signis merentur fortiter.
 Fac igitur parili ut amore puella exæstuet.
 Per te Atalantam pulcher cursu transgressus es
 Hippomanes, poma postquam emisit aurea,
 Quibus tollendis impedita uincitur.
 Tuo beneficio rapuit Helenam Paris,
 Propter quam tota Asia est euersa funditus.
 Sed stultus in uentos quid amorem effutior
 Aggrediar rem. en iam commodum prodit foras.
 Nunc dabitur colloquendi late copia.
 Amorem detegam remotis arbitris.
 Si nil preces ualebunt, addam munera
 Que conciliant deos, ne dum animum muliebrè.

ACTVS

STVDENTES
ACTVS III. SCENA II.

Deleasthisa, Acolastus.
Trochaici, Tetrametri,
Catalectici.

A Edepol nunc primum sentio, nunc misera
intelligo
Quid possit amor, quem tam saepe execraui in-
dignissime,
Omnesq; puellas tamquam non sane mentis cõ-
potes,
Quae capi se amore perpeffe sint ualde turpiter,
Nempe Medeã & Scyllam & Minois regis filiã.
Nunc palinodiã cogor cantare, nã uis maior est
Aligeri Dei, q̄ ut imbelles possint mulierculæ
Huic sese opponere, qui maximũ Iouẽ coegerit,
Ut tauri uel cygni formam indueret. Stulta igitur
fui,
Quòd sum saepe amorẽ uerbis detestata pessimis,
Nanque amor, ut sequentes ducit, sic reluctantes
trahit.
Id q̄ experior nunc misera, quæ modis exerceor
Miris. Acolasti etenim forma excellens me cogit,
Qui fortẽ heri apud nos unã aderat hesterno in
conuiuio. (pectore,
Hunc postquàm conspexi, flammis concepi imo
Ut nisi optato ipsius perfruar amore, funditus
Pe-

COE M E D I A

Perierim, quare deos immortales supplex precor,
Ut nos optatis Hymenæis iungant Iunone auspice:
Quod si non fiet, laqueo uel ferro uitam finiam,
Et Parcis inuitis truncabo fatalia stamina.

Aco. Arrige nunc aures Acolaste, tua agitur iam
res & salus.

Age ne te maceres, tui te faciam uoti compotem.
Non possum me continere quin salutē et colloquar:
Salue mea Venus, salue & Charis tu mellitissima.
Dele. Euge Acolaste, salue ab imo calce ad summum
uerticem

Cur tristis? cur pallidus? quare ducis suspiria?
Num mali tibi quicquam contigit? nam sunt hæc se-
cula

Insidijs hominum plenissima, dum melius sibi cupit
Quisq; quā alteri, enarra quid afflicet te, corculū.
Acol. Hei mihi. Dele. Per deos omnes te mi animule
oro & obsecro,

Ut mihi detegas audacter quid miserū te mordeat,
Omnibus neruis operā dabo ut tibi bene consulam.
Aco. Omnino nihil, non celū sudū est omni tēpore.
De. Facies indicat tua pertristis dolorem maximū,
Quem nisi notum feceris mihi, peribo funditus.

Dic age, num quisquam tuis doloribus mederier
Possit. Acol. Hercle nemo nisi tu sola potes, quare
adiuuā.

D

Del.

STVDENTES

Del. In me non erit mora, tu saltem mihi mentem as-
peri tuam.

Aco. Age uerò, dum adeò isthæc, delitium meum,
scire expetis,

Da fidem te nulli credituram, & nusquam gentium
Diuulgaturam. Del. En dextram meam, quæ fidei
symbolum est.

Angerronem me dices, Aegyptiũ atq; Harpocratẽ.

Aco. Cũ mihi nuper asidres prælauro in cõuiuiò,

Cœpi Deleasthisa contueri tam laudabilem

Formã, qua præstas, quaq; antecellis uel longissimè

Omnibus puellis. Hesperus ut quàm fulgidissimas

Stellas uincit, & Lunam Sol ut fulgore maximo

Superat: sic tibi laude formæ nulla uirgo æquabitur

Sed uelut præsentè Sole pereunt omnia sydera:

Sic tecum collata forma cũctarum obtenebrabitur.

Singulæ nã partes corporis sunt dignæ amplissimæ

Laude, quæ narrandis, ne dum exornandis, uix

Gallicum

Herculem satis facturum existimem, uel Nestorem.

Gemina quis dignè laudet rutilantia frõte lumina?

Ex quibus uel mille gratiæ cateruatim emicant.

Quis roseum os: aut quis genas rubicundulas? Quis

palpebras

Nigras laudet: q̄s capitis pilos celebret uel aureos?

Quis mammillas eminentes summo laudet pectore?

Deniq;

COMOEDIA.

Deniq; cuncta respondēt sibi, quae sunt toto in corpore.

Nil nimis magnum, nihil paruum nimis, symmetria
Iusta confirmata sunt: satis mirari non queam.

Quae, dum cautē circumspecto Deleas tibi singula;
Coepi perditē te amare, nam per oculos influit
Seuus amor cordis penetralia intima, ceu per can-
nulas,

Qui me flammiferis sagittis transfixit crudeliter,
Adeò ut nec die quies mihi sit, nec nocte carpere
Somnum possim, sed semper tua forma obuersatur
mihi,

Vt meum nisi amorē explevero, perierim funditus
Ipso in flore aetatis, ceu rosa quae colore maximo
Solis cum fuerit correpta, marcescit mox decidens.
In tua cum sint igitur manu tā mors quàm uita, te
Supplex obsecro ut uitam mihi dones, neue me sinas
Morte perire, meae & uoluntati acquiescas, mel
meum.

Postea quiduis uolueris, uel preciosissima munera,
Nam tibi nil denegare possem, quin mox largiar.

Del. O indignum facinus, Proh Deus audacem im-
pudentiam: (Iuss)

Vah qua fronte sollicitare me audes de stupro sce-
An me uenalem, aut in propatulo me habere exi-
stimas

D a

Intactans

STVDENTES.

Intactam pudiciã: an cum scorto te nunc publico
Verba facere? nec mei rationẽ habes, canis impudẽs
Ni fidem tibi dedissem, proh quantas turbas darẽ.
Nobis non eadẽ ratio est, quæ uobis adolescẽtibus.
Virgines enim omnes conferrem cum ueste serica,
Adolescentes porrò referunt aurum quàm purissi-
mum:

Nã uelut illa, cū semel maculas turpes assumpserit:
Aut in coenum si demersa fuerit impurissimum,
Elui potest nec arte, nec labore maxumo,
Aurum uerò quamuis commaculatum, extergi sic
potest:

Etiam plus ut niteat, quã antè, si purũ putum foret.
Sic adolescentes flocci faciunt, quia illis non obest,
Sed nos si semel consperse fuerimus tenui nota,
Nūquam detergemus acceptam à nobis infamiam,
Quare oportet, ne pudicitiam perdamus turpiter
Inuigilare cautè, quæ nobis dos est amplissima,
Quam semel lesam nunq̃ redimes uel ære maxumo.
Aco. O crudelitatem immensam, & ò seuitiam Tyo
gridis.

An non te miseret mei? quem cernis contabescere
Nimio amore, nõ secus ut quondã Clytiæ miserrima
Cùm iam sim repulsam passus, multorum exemplum
sequar,

Et cum ferro uel laqueo salutem quæram, tu lues

Pœnam,

COMOEDIA

Pœnã, quæ mortis feræ mihi causa es crudelissima.
Deleasthisa, do fidem, & iuro per conscia sidera,
Me te ducturum uxorẽ domum, ex me si cõceperit.
De. Dij te perduint cū isthac procacitate, pessime.
Aco. Quò fugis, audi uerbum unum. Del. Nõ audio
petulantissime.

Aco. Non possum non admirari cunctarũ uersutiã,
Adeò ut omnes in eodem ludo edoctas esse arbitrer,
Quòd tã pulchrè dissimulare didicerint, et calleãt,
Id quod nunc in Deleasthisa cognoui certissime.
Quæ cum amore tanto exæstuet dissimulat optime,
Sic est ingenium muliebre his institutum moribus,
Ut quantò plus exoptent, tãtò opponant se fortius.
Quo magis expetant, eò reluctetur plus & negent.
Nam cogi uolunt uolentes, & reluctantes petunt.
Sed ad eam me conferam, intus ut reconciliem mihi,
Et petam ut conuiuium apparet nobis lautissimum:
Nam Colacem cum Myssolo, & Philostasium i-
psumq; Acratem
Inuitauì ad coenam, cum quibus cras frontem ex-
porrigam,
Quandoquidem pater cum matre ad amicos iã pro-
fectus est.

ACTVS III. SCENA III.

Acolastus, Deleasthisa, Colax, Myssolus,
Philostasius, Acrates, Cerdones.

D 3

Sesarlij.

STVDENTES

Senarij, Septenarij, & Octonarij mixtim.

PVer heus, in sterne mensam, post ocissime
Ad Colacem & ceteros te confer, ut sine

Mora ueniant iube, cuncta esse dicito

Parata. mox uoca aliquem qui coenantibus

Nobis ludat fidibus, ne quid desit uide.

Tu Deleasthisa compara coronulas

Aliquot, conuiuis quas des aduenientibus,

Postquam uerbis blandoq; amplexu exceperis,

Vt sint omnia superflua, ne desit uide.

Abunde cras soluam, tene tu memoria

Si plus exposueris. Del. Curabitur bene.

Tu saltem, conuiuas ut exhilarere, uide,

Vel poculis, uel persalsis facetijs.

Aco. Intendam uires omnes, ut me strenuum

Geram potando, ne discedant sobrij.

Siquidem meretur laudem nunc amplissimam.

Co. Saluete plurimum. Aco. Ingentes uobis ago

Quod aduenistis, gratias, suauissimi

Congerrones. Myss. Sed non ages posthac, scio.

Edaces & bibaces conuiuas habes.

De. Aduentus uester est mihi acceptissimus.

Co. Hoc amplexu pra gaudio cor exilit.

De. Corollas has, horti nostri donaria,

Accipite equo animo, exigua nec munuscula

Spernite. Phi. Quam suaue spirant ha coronulae.

Acol.

COMEDIA.

Acol. Puer, recentem aquam fer, ut lauent manus.

Acr. Ad sacrificium nos ituros autumase
Quæ manibus illotis tractare erit nefas.

Aco. Accumbite. Iam lubet animo meo obsequi.
Indulgens genio uiuam, dum uiuam, bene.

In Alexandrinis delitijs uitam exigam,
Dum fert ætas, dumq; ualent uires corporis.

Aut bibat aut abeat, Græcorum in conuiujs
Erat lex celeberrima, quam nos hic gnauiter

Seruabimus: quare Colax hoc præbibo

Tibi, quod faustum sit foelixq; poculum.

Col. Lubens excipio, & summas habeo gratias.

Aco. Tibi uerò hunc uno Myspole haustu cantharū
Do: sed tu Deleasthisa, mel meum, prius bibes.

My. Excipio, sit salus. Co. Heus Acrates, hoc tibi
Quod cernis, præbibo poculum. Acr. Habeo lubens.

Mysp. Philostasi, hoc saluto te benigne cantharo.

Phi. Respondebo, sed mensæ exhaustum imposito.

Mysp. Videbis, candidè bibam, non de me aliter exa-
pertus es.

Aco. Heus puer, accerse, ut iussi, qui fidibus canat.

Ni rectè efficies, uapulabis postea.

Deinde huc ad mensam concede, & cantilenam con-
cine. (cite

Pu. Adest. Aco. Intende neruos bone uir, & nos exa-

Faceta cantiuicula, si quid potes.

STVDENTES.

ODE DE ADVLTERIO VENERIS

et Martis, ex Homero Odiss. 9.

Viderat Martem Venerem fouentem,

Atq; in extructo thalamo cubantem,

Qui regit solis uolucres quadrigas

Comptus Apollo.

Nunciat fabro citò claudicanti,

Qui graues technas animo doloso

Inuenit, paruas fabricans cathenas

Retia ponit.

Est et in Lemnum peregre profectus,

Id quod obseruans rigidus gradiuus

Mox ad assuetum thalamum cucurrit,

Gaudia quærens.

Cumq; conscendunt, cupidos amantes

Fraudis ignaros capiunt cathenæ,

Ex quibus capitis datur exeundi

Nulla potestas.

Mulciber postquam uidet esse captos,

Conuocat cunctos superos deasq;

Vt scelus martis rigidi uiderent

Cum Cytherea.

Martis amplexu Venus obuoluta

Præbuit risum superis solutum,

Membra quòd nulla potuit pudenda

Veste fouere.

Non

COMOEDIA

Non erat quisquam ratione tali
Qui pati amplexus cuperet Diones,
Præter Atlantis nitidum nepotem

Pleionesq̃;

Acol. Equidem & ego mecum Venere uinciri per-
mitterem.

Acr. Satis comessatum est, famemq̃; expleuimus.

Iube fasciculos aliquot chartarum huc adferrier.

Cibus tollatur, ludemus parumper, nam quid alea

Possit, lubet experiri. Aco. Puer heus, profer fasci-
culos duos.

Mappam mensalem tolle cum cibo, & statim

Aquam puram, ut lauent manus, adfer, ne sit mora.

My. Acrates. tu distribue folia, uerum fraus absit et
dolus.

Pecuniam conijciemus in hunc circulum,

Vt qui futurus sit uictor mox auferat,

Nunc uolue fortuna rotam, nunc mea suspice

Vultu benigno uota, uictor tibi bidentes offerant.

Acr. Periclitemur quid uebat fortuna, tu Colax

Es primus. Acol. Accede Deleasthisa huc, ludemus
paululum.

Sudarium auro pertextum depones, ego duas

Vlnas deponam serici uillost, age asside.

D. Ut ut placet, impartire folia, uincã, te certissimẽ.

Acr. Mea est pecunia hæc, uici ludũ. Ph. nõ largior.

D. 5. Acras.

STUDENTES

Acr. Cur non? **Phi.** Pecuniam, inquam, redde furcifer.

Acr. Non reddā. **Phi.** At ego, scelus, uicisse te nego.

Acr. Quid caussas? **Phi.** Non aperte lufisti, sed subdole

Composuisti chartam, & folium e medio subtraxisti. Dein (dens.

Clam quod non placuit sub mensam demisisti impu

Atq; en iacet adhuc sub pedibus tuis, quare pecuniā

Redde. **Acr.** At non reddam, medium te licet discerpseris.

Ph. Hoc pugione te pungam, nisi reddas pecuniam.

Acr. Ut lubet, ego itidem faciam, robur experiar tuum.

Proh facinus indignum trucidor heu miser.

Acolaste subueni, quid cessas? **Ac.** Proh, tantū scelus

In alienis edibus admittere? non pudet

Tantas turbas sub noctem dare? **Acr.** quid cessas? uindica,

Trucida. **Ac.** Sublimem raxiant omnes te demones.

An leue crimen putas tantam uim facere in alieno domo?

Mox amoue te hinc, aut fustibus eijciam te foras.

Hanc pro meis meritis nunc gratiam rependitis?

Ph. Quid tibi uis? non me terrebis sauis dictis tuis.

Iā pugnus herebit tibi in mala, nisi os cōprefferis.

Mys.

C O M O E D I A.

Mys. Quid agis Philosthasis non decet tumultuari
in aedibus

Alien. nam capitale est facinus. age domum ibimus.

Deducam te usque ad contubernium tuum

Per hanc plateam, est enim quam cetera multo tranqui-
quillior.

Sed ecce ingens cerdonum multitudo nobis obuiam

Venit uociferando. Cer. Ba ba bu. Ph. Vix duo sunt;
tace.

Mirum spectaculum uidebis, hos agemus in fugam.

Canes enim qui uehementer latrant, mordent mi-
nus.

Colax ad dexteram concedito, tu isthinc Myspolo

Aditum interclude, ne qua pateat his fuga.

Horrendum clamitans, ego stricto hos ense perfo-
quar,

Tanquam praedam in casses agam, uos sternite

Eos ad terram, intellexistis me? Col. Bene.

Cer. Ba ba bu. Phil. Ho ho ho. Cer. Heu heu inermes
cedimur.

Col. Satis dederunt poenarum, conijciamus nos in
pedes.

ACTVS III. SCENA IIII.

Philomathes.

Trimetri.

V Su tandem quotidiano iam comperi,

Verè

STVDENTES.

Vere dixisse Homerum, qui quàm plurimos
Dissimiles patrum dixit esse filios.
Plures peiores, meliores paucissimos.
Cuius rei clarissimum exemplum Acrates
Et Acolastus præbent, qui cuncta dissipant,
Quæ patres uix summo labore & maximis
Sudoribus congesserunt. Sed incidit
Vetus sermone uulgatum prouerbium:
Tenax requirit prodigium, & dum attentius
Omnia perquiro, uideo: quando altissimus
Sit Parnasus, & adhuc angusta semita,
Sentibus innumeris & spinis obsita,
Saxosa, & non nisi per sudorem peruia,
Ad quam monstra aduigilant aspectu pessimo,
Quæ ascendentes non admittunt, sed auocant.
Voluptas, paupertas, paruum consortium.
Quamuis sublata uoce Pierides uocent,
Et monstrent laureos licet ramusculos.
Circumueniri multos his monstris, quibus
Dum dant operam, à studijs se totos segregant:
Quod contingit meis quoq; conterraneis,
Qui dum nimis libidinibus obtemperant,
Remiserunt Musis & Phœbo nuncium.
Ad hos igitur, si sint domi, me conferam,
Ut in uiam reducam & redeant ad frugem.
Sed eccum Acolastum uideo.

ACTVS

COMOEDIA.
ACTVS III. SCENA V.
Acolastus, Philomates,
Trimetri.

Salve plurimum.

Soportune quidem uenis mihi obuiam.

Sed ubi est Acrates? Acol. Domi est, egrotat paululum.

Phi. Egrotat? quo morbo letali forsitan.

Acol. Non arbitror. Phi. Verum unde exortus tam cito

Inualuit morbus? fortasse aliquantò bibit

Largius. Ac. Ego hercule ignoro. Phi. Nō est quod

tegas,

Rem noui à principio. Sed mirari satis

Non possim, cur istos sectere gurgites.

Cur istis te adiungas, quare commercium

Habeas cum perditissimis nebulonibus,

Qui non honestatem, non pietatem colunt.

Ac. Heri ad me ueniebant, quare ego pro uiribus

Satis prolixè tractabam. Phi. Miserrimum,

Eò nunc rem redisse, ut si cui bene uelis,

Hunc multis nisi mox poculis inebries,

Amicitia disrupta dicant fœdera.

An patris uerba tibi exciderunt tam citò?

Quibus monebat nos, ut scis, ne talibus

Adhereremus, qui bonarum ab artium

Studijs

STVDENTES

Studijs nos abstraherent, & prauis moribus
Vitam nostram inficerent, morati pessime.
Videbitis in quæ te incautum trudent mala,
Postquam satis blandis uerbis te elegerint.
Ac. Quod si non fecero, Timonem me appellitant,
Aut philosophū. Ph. Dicant, permitte, quod uelint:
Nam nulla fides est, nec iusti obseruantia.
Quos coram cernis & putas esse optimos,
His minime fide, nam sunt peruersissimi,
Qui te apud alios illudent, quamuis plurima
Coram, & uitam promittant pro te fundere.
Nam tales præditi sunt lingua duplici,
Mel & uirus spirant uno ore & halitu.
Ac. Non arbitror, nanq; horum perspexi fidem.
Phi. Fidem: qua in res quod est letali uulnere
Ab his Acrates confossus: egregiam fidem.
Quod temet ipsum ferme eiecissent domo?
Aco. Non est letale, uix mucrone paululum
Perstrinxit. postquam multo esset uino obrutus.
Phi. Vide quid agas, non homines huius temporis
Tam citò cognosces: quin etiam centum salis
Si modios cum nonnullis hic consumpseris,
Vix ingenium cuiuslibet perspexeris.
Crudeles sæpè serpentes sub floribus
Latent, & spinas sæpè quoq; rose occulunt.
Ac. Non possum me planè ab hominibus seiungere,
Nec

COMŒDIA.

Nec patet unquam interdixit, ne bonos mihi
Amicitia adolentes adiungerem,
Et omni demererer benevolentia.

Phi. Amicitia inter latrones? Aco. Proh Iupiter
Tua quid interest? Si quid consumpsero,
Id fiet de meo. Phi. Consume, non moror.
Sic sunt nunc homines, qui cum sibi non consulant,
Alios bene monentes tamen non audiunt.

CHORVS TERTIVS.

Qui vis ingenus labore magno
Eniti studijs, ad astra clarum
Nomen tollere, foeminas uenustas
Et ludos, epulasq; sperne lautas.
Incautos iuuenes tria haec inescant,
Atq; ad plurima probra dant fenestram,
Et gignunt odium nouem sororum,
Obnixè studijs adherere honestis.

ACTVS IIII. SCENA I.

Euprositus, Eleutheria.

Senarij.

AIn uerum esse, quod nobis absentibus
Vitium sit oblatum (me miserum) filiae?
Eleut. Sic est. Eup. Quis fecit? Eleu. Acolastus. Eup.
Nullam fidem

Esse

STVDENTES.

Esse in mundo, proh Iupiter, heu iniuriam,
Vix sum compos mentis, sic ebullit cruor
Cirea cor, atq; ad iram mentem concitat.
Si mihi scelestus nunc daretur obuiam,
Hunc ensam in costas adigerem vi maxima,
Et hanc viam cerebro miseri conspergerem.
Vir es Acolaste, gessisti te fortiter.
Imbellem debellasti uir puellulam:
Pudicitiam eripuisti: age, te mihi obuiam
Offer, conceptam meritò hanc in te iram euomam.
El. Dedit iusiurandum se ducturum domum,
Quare effervescentem iram, mi uir, comprime.
Placuit puellæ species adolescentulo,
(Pudicitia cum forma agit nam litem maximam)
Calcaria addidit amor, locus & occasio.
Amicè agendum est cum adolescente & leniter
Voluntas uirginis adfuit, & humaniter
Fecit, persuadebo hominem, & accedet mihi
Ut ducat uxorem, noui tractabile
Homink ingenium, per seruom accersi iube.
Eup. Dromo, accerse Acolastum ut mox ueniat huc
rogo.

ACTVS IIII. SCENA II.

Acolastus.

Scanzones.

Quam

COMOEDIA

Quam nunquam, Dij immortales, secunda res
 In amore perueniunt ad exitum laetum,
 Grauis quin luctus hunc sequatur à tergo.
 Meo malo nunc etiam intelligo demens,
 Amor cur captus lumine, & puer cur sit.
 Nam saepe prudentissimos facit caecos,
 Et tanquam pueros nil sapere: quod expertus
 Meo malo iam sum, periculis qui me
 Tot obieci, caecus & infans, nihil cernens
 Futurum, & qui finis amorem hunc sequi posset.
 Atque adeo tot lubens angustiis memet
 Inuolui, ut inde me expedire non possim.
 Compressi uirginem, quæ nunc gerit foetum:
 Fidem dedi, me ducturum domum dixi.
 Quæ res sic me excruciat, ut nihil supra.
 Huc illuc impellor, tanquam in mari nauis,
 Procellosi quando ineunt praelium uenti,
 Ut nesciam miser, quid me futurum sit.
 Ducam uero: pater obstat, qui modis miris
 Me tractabit: quid dicet: num puellas ut
 Vitiare huc te misi? an ut bonas artes
 Perdideres? probatis moribus uitam
 Informares? an non hæc antea prædixit
 Quando uides Philomathen sic inherere
 Amori: qui quoque monere debebat
 Ut non tam turpiter substantiam nostram

B

Sine

STVDENTES

Sine tuorum studiorum perderes fructu.
Penitus ignoro quid respondeam patri.
Non dicam? pietas, equitas, amor, leges,
Fides, religio, Delesthise agunt causam,
Atque adeo inuitum me impellunt, trabunt, co-
gunt,

Minantes poenam si non duxero, ut fas est.
Quibus si aduersarer uel reluctarer,
Essem dignus cui tellus hisceret uiuo,
Et uelut Amphiarum absorberet Arginum.
Quid nunc restat, nisi ut de monte precelso
Me precipitem, aut latebras animae ense perquiram?

Tam me circumuallant angustiae multae,
Mori ut malim potius, quam sic frui uita.
Sed hanc dum in uiuis fuero à me abstrahet nullus,
Quae mihi suum misera concredidit corpus,
Non deseram, decreui, sed domum ducam.
Quare ad patrem me conferam puella, quae
Veretur ut sim ducturus, et ut expurgem
Me, ipsa quoque flens iam dudum meam fidem implorat.

ACTVS IIII. SCENA III.

Euprositus, Eleutheria, Acolastus.

Octonarij.

Qua fronte, quo ore absentibus nobis es ausus
carnifex?

Domum

C O M O E D I A.

Domum nostram contemerare, & notam famosam
inurere?

Vix me contineo, quin tibi mox manibus in crines
inuolem,

Et discerpam, Threiciae mulieres ut uatē Oeagriū,
Qui nunc familiam nostram asperseris tam turpi
infamia.

Vt stas? ubi pudor? ubi uerecundia? quid ais, heus
tu furcifer?

Acol. Audi uerbum unum, peccaui, fateor, ueniam
supplex peto.

Eup. Veniam? qui facinus Phalaridis tauro dignū
commiseris.

Num me ludibrio habes? Acol. Non ueniam cupio
ut uellem auertere

A me culpam, sed ut furibundam isthanc iram com-
pesceres.

Factum quod est, infectum reddi non potest, ad o-
ptimam

Quin potius partem confer: forma, etas, amor, ad
id me impulit.

Amor quid possit nosti, cuius non supremus Iuppi-
ter

Potuit uel tela uel faces à se ardentes auertere.

Agē de honestaui puellam, maximis honoribus

Eandem afficiam, in uxore ducā, quod fiat auspice

STVDENTES

Deo precor: ab hac, dum uiuam, me nemo nisi mors
abstrahet.

Hanc mihi selegi præter cæteras, cum qua ætatem
exigam.

Quapropter desine succensere, amorem & ætatem
uides

Amborum. Eup. Si non feceris, cogam te iure & legi-
gibus.

El. Hanc, mi fili, ut scis, unicam tantummodo habe-
mus filiam,

Solatium senectutis nostræ, cuius tu flosculum
Decerpisti, quã si non duxeris, mox uitæ terminũ
Pones. quare per hoc caput te obtestor, ne nos de-
seras,

Habebis dotem amplissimam, & dum uiuam, omnia
plena manu

Ad uitam suggeram, misereat te senectutis meæ.

Acol. Ne lachruma, dum spiritus alit hanc animã,
nunquam uos deseram.

Et citius cælum flores, aut tellus producet sydera,
Quam uel casus acerbus, uel graue aliquod infortu-
nium:

Deleat hisam eripiat mihi, & ab ea me uiuum se-
greget.

Sed conferam me nunc domum, idoneum sum nactus
nuncium,

Per

COMOEDIA.

Per literas hac de re certiozem facturus patrem.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

Danista, Acrates.

Trochaici, Tetrametri, Catalectici.

A Crati demēs nuper credidi uicenos aureos,
Et iam constitutus effluxit soluendi termi-
nus.

Quapropter fugitat meum conspectum, nec mihi
obuiam,

Quod sensi, uenit: sed mox me uiso in aliā conijcit
sese plateam. quare si mihi nunc daretur obuiam,
Compellarem. nam mala nomina sepe compellanda
sunt.

Hisce sunt homines nostra etate exornati morib.
Ut, nisi quod tuum est repetas, non sponte sua tibi
redderent.

Vel si quis quid reddit, magna est huic agenda gra-
tia,

Adeo ut ipsa fides irata hinc ad Deos secesserit,

Et perfidia emissa ex inferno, cunctos inuaserit.

Eccum quem quero, sequar mox à tergo, ne se oca-
culat

Aliorsum me uiso. heus bone uir, quando reddes de-
bitum?

Ac. Debitum: quid? Da. debitum. Acra. quantum?

Da. uicenos aureos.

E 3 Acr.

STVDENTES

Ae. Quando mutuo dedisti? **Da.** nescis? ab homo impudens:

Denos tibi dedi, quos perdidisti nuper alea.

Odi duo post iterum denos, quos dederas meretricule,

Et chirurgo, quod curasset vulnus in conuiuio

Acceptum, sicūq; quo te nunc meretrix donauerat

Cum tecū cubaret, ad minimū integros mēses duos.

Quare redde quod debes, aurem ad Rectorem deferam.

Acr. Non abest multum, quin hoc in luto te prouoluerem,

Quod me compellare audes effrons in publica uia.

Nōne dixi tibi, me nuncium misisse in patriam?

Qui quamprimum uenerit, aes alienum persoluam tibi.

Dan. Quō te proripis? o effrenatam hominis impudentiam.

Tu facies ut nulli crediturus sim pecuniam.

Acr. Quid nunc comminiscar? aut quem nunc intendam fabricam,

Vt patrem argento emungam, atq; huic ut persoluam debitum?

Dicam me dimidium penē annū correptum lurida

Febre laborasse, et ita tantā consumpsisse pecuniā.

Si pater rem cum scortis habere me rescisceret,

Ludo

COMEDIA.

Ludere, potare dies & noctes, ferret grauisimè.

ACTVS IIII. SCENA V.

Eubulus, Philostorgus.

Septenarij.

Philostorgū exoptarem nunc mihi dari obuiū.
Sed ipse exit foras, conueniam, & querā quō
uelit.

Phi. Te querebam: salue. **Eu.** Et ego te. **Ph.** Cur fron-
tem contrahis?

Eub. A filio allatæ sunt mihi literæ, in quibus
Scribit se Euprostiti cuiusdam uitiasse filiam,
Atq; ab eodem cogi, ut ducat uxorem, legibus.
Que res animū meū adeo excruiat, potius ut mori
Malim quàm uiuere. Utinam mors in primo limine
Vite extinxisset te, ne mihi causa dolorum fores.
Acolaste Acolaste, quàm sepe monui fideliter,
Ne perditis adhereres pessimè consortijs,
Neuc sineres blanditijs te capi muliebribus.
Id quod timebam nō sine dolore meo contigit.
Quàm iniquè est comparatū, ut hi, quibus sunt filij
Obtemperantes & morigeri, his permittant nihil,
Et largiantur pecuniam quoq; parcissimè:
Nos uerō, qui quodcunq; illis lubet, concedimus,
Plerunq; habeamus filios quàm perditissimos.
Nunc demum sentio, pecuniam & licentiam
Esse adolescentulorum corruptelam maximam.

B 4 Sed

STVDENTES

Sed utinam aut filius aut ego e uiuis excederem,
Ne nebulonem uiderem posthac impurissimum.
Verum, si mihi dabitur in conspectum, pessundabo,
Nihil ne de tuo noui audiuisti filio?

Ph. Nihil, nisi quod scribit febre laborasse se diu:
Vicenot aureos petens sibi ut transmitterem,
Vtpote, quos curando morbo hoc illic insumpserit.
Non igitur filium sineres uxorem ducere?

Eu. Non hercle faciam, quin meis manib. occiderem
Potius, quam ut hoc homini impurissimo permitte-
rem.

Phi. Quid ergo facies? Eu. quid? rogas? cras quan-
do illuxerit

Dies, iter ingrediar, ut ad ipsum proficiscar: tenes?
Tu, si uoles, poteris una mecum. Phi. recte mones.
Abi domum, & quae sunt necessaria ad iter, para.

CHORVS QVARTVS.

Pecius haud quicquam muliere uiuit,
Nam uenenofo uomit ore flammam,
Et quibus fallat iuuenes tenellos,

Retia ponit.

Spirat emittens uelut Aetna flammam,
Perdat ut stultos miserosq; amantes.

Hanc precor pestem fuge qui nouena

Numina queris.

ACTUS

COMOEDIA
ACTVS V. SCENA I.

Acolastus.

Trimetri.

Postquam delusus esset ab Ate Iuppiter
Hanc crinibus arreptam deturbat cælitus,
Nec unquam diuorum fruitur commercio:
Verum homines intergraditur ueloci pede,
Calamitates & cædes miscens maximas.
Eadem mihi nunc mille rixas seminat.
Hic uirginis pater, ex parte altera meus,
Minantur mihi Geticks extrema affectibus,
Alter si non, alter uerò si duxero.
Omnia sunt plena, quò me uerto, angustijs.
Tot me circumuallant miserum molestiæ,
Ut nisi me Deus eripiat e tantis malis,
Ad extremam infelix redigar insaniam.
Audio patrem aduenisse. hic mihi sunt iurgia
Parata: quibus, hei mihi, iam tractabor modis.
Sed ad Litas Iouis me uertam filias,
Quæ tardis & lentis sequuntur passibus:
His supplex ero, uerbaq; dicam precantia,
Ut me uelint eripere e tantis cladibus,
Infelici qui cœpi amare sydere.
Lite, Lite, seruate miserum uestra ope.
Ad uos uenio consilium auxiliumq; expetens,
Approperate citis gressibus. si uos mihi

B 5

Auxi

STVDENTES

Auxilium denegatis, pereo funditus.
 Si scissem ex hac re tot lites, tot iurgia
 Mihi futura, nunquam patrassem miser.
 Beatus ille, qui procul ab his uinculis,
 Sedulo uacare potest ingenus artibus.
 O si reuerti elapsa possent tempora,
 Nunquam me tot curis incautum inuoluerem.
 Recte dictum est, damnosas esse foeminas,
 Bonas malasq;. Nam quantumuis castitas
 Laudetur Penelopes, tamen proctis fuit
 Exitij causa, quos Vlysses sustulit.
 Et Asiae toti dedit exitium Tyndaris:
 Sic mea Deleasthisa mihi peperit maximas
 Rixas. Sed ad patrem meum me conferam,
 Ut audiam num hac de causa succenseat.
 Mens hercle praesagit mihi infortunium.
 Sed ni fallor, uideo patrem huc accedere.

ACTVS V. SCENA II.

Euprostitus, Eleutheria.

Trochaici, Tetrametri,

Catalectici.

A Vdin' uxor, num fuit hodie hic Acolastus?
 Ele. Non arbitror.

E. Illud timeo, ne effugiat, neue aliorsum se conserat.

Quam suspicionem parat mihi, quod semper pro-

CTA

C O M O E D I A.

craftinat,

Et quòd rarius nūc huc aduentat solito. El. ne time.
Ingenuus adolescens est, non faciet, concepì bonam
Spem, sed fortasse ad coenam ueniet. Eup. Igitur coe-
nam para.

Ego paulisper in forum prodibo, num quid sit noui,
Auditurus, cuius nostra secula sunt plenissima.

ACTVS V. SCENA III.

Eubulus, Acolastus, Philostorgus.

Tetrametri, Iambici, Cas-
talectici.

E Ho bone uir, hodie faciam ut scias quanti pa-
ter sit

Faciendus. non impune feres quòd uitiaasti puellam,
Et eandem me inuito uis ducere in uxorem scele-
ste.

Aco. Pater, da ueniam, queso pater. Phil. non te di-
gnum facis. Eub. quidē

Phil. Occides filium: Eu. morietur. Phil. ah seuire
noli.

Aco. Hoc est esse patrem: Eub. atq; hoc est esse filio-
um: Aco. miser sum.

Phil. Eubule, non herclē sinam ut facias me presen-
te cædem.

Cædo, num tu tam facile potes animum exuere pa-
ternum?

Eub.

STVDENTES

Eu. Non exuerem patris animum perfricta fronte
quod me

Patrem non agnoscit, cuius dictis merito obsecun-
det.

Scis quo pacto ab ineunte aetate mihi contrariatus
Et tergiuersatus sit: qui me inuito patre ducet
In uxorem istam meretricem, non sine dedecore
summo,

Cum non obseruet stipes quante insidiae sibi stru-
antur.

Quae nemini obtrudi possunt, inescant sic amantes,
Ut quas uitiauerint, in uxores ducant easdem.

Ante aliquot annos si duxisses uxorem, uir esses.

Vide ut stet, quam nullum edat ingenui signum pu-
doris.

Age, accerse Euprofitum, uidebimus quo iure possit
Tibi nubere, sui ipsius prodiga cum sit pudoris.

Vel potu uel cibo porrexit huic meretrix amorem,
Adeo est submersus in amore, ut non abstrahi inde
possit.

Phil. Humanius age, uix enim ut non ducat obtine-
bis.

Eubu. Aspera uerba nihil si proficiunt, quid lenia
mouerent?

Sed nisi fallunt oculi, procul uideo istos aduenire.

Actus

COMOEDIA.
ACTVS V. SCENA IIII.
Euprositus, Acolastus, Eubulus,
Philostorgus.
Senarij, Septenarij, &
Octonarij.

ITan' dicit te tam impotenti esse à patre
Animo tractatum, & nolle ut ducas filiam.

Meam, quam ui tute, ut nosti, compresseris.

Aco. Sic est, & si non adfuiſſet Acratis

Pater Philostorgus, necasset me satis

Crudeliter, paterni oblitus muneris.

Sed expectant nos, accedamus ocius.

Eup. Est'ne ille tuus pater, qui dextram tenet?

Aco. Ille est, promissam barbam qui mulcet manu,

Qui cogitabundus declinat in terram caput.

Eup. Accedam & alloquar: Saluete plurimum,

Phil. Habemus gratias. Eub. age bone uir, tu coges

filium

Meum, ut ducat gnatam tuam: quo iures quibusue

legibus.

Eup. Huius regionis: nanq; apud nos cautum est, si

quis uirginem

Vitiauerit, ducat eandem, aut capite poenam luat.

Quare si non uult, ego procedam iure & legibus.

Eub. Egregiam legem, que fenestram patefacit liba

bidini.

Nam

STVDENTES

Nam si quis habuerit domi maturas filias,
Ita ut nemini easdem poterit obtrudere,
Hac ratione in nasam pelliceret adolescentulos
Rerum imperitos, ut uitiatas ducerent:

Atq; sub honesto posset lenonem agere nomine,
Et peregrè proficisci, ut maior sit his occasio.
Quin uirgines sunt uigili ad seruandæ custodia,
Arcendæ à iuuenum crebra consuetudine.

Eup. Duram profectò mihi demandas prouinciam,
Siquidem mallem suum esse custos potius, quàm uir
ginem

Hanc custodire, sui quæ esse custos non potest.

Eub. Veterator. Eup. Hem quid dicis? Eubu. Dicebã
gnatum meum

Tuam non ducturam esse filiam. Eup. Quibus ratio
nibus?

Eu. Nam filius uicesimum quintum cùm non excesserit

Annus, sui iuris non est, nec quicquam sine parentibus

Suscipere audet, ne minimum, non dicam quòd matrimonium

Contrahere possit inuitis parentibus.

Quare tuam gnato meo locare filiam

Non poteris, nec debes, cùm mihi subiectus sit adhuc filius.

Eup.

COMOEDIA.

Eup. Igitur infamiam qua me domumq; meam as-
persit, feram?

Non hercle faciam, quin potius omnia mea bona
largiar

Iurisperitis, quam hoc ut ferat inultum filius tuus:
Qui cum possint citra negotium ex mala causa bo-
nam

Facere, ex bona poterunt uel optimam. Cedō,

Tūne equo animo laturus esses, filiae tuae

Si quis stuprum inferret? Eubul. Ego non factum
probo.

Sed quare admisit illum? cur nō stulta à se repulit?

Adolescentes enim non tam sunt in crimine quam
uirgines:

Quippe quod hi non secus ac canes sagaces inqui-
rant feram,

Quam uisam prosequuntur, apprehensam mordi-
cus tenent.

Eup. Cur non reluctata est pudicitiae exemplar La-
cretia?

Perinde quasi possent imbelles uirgines uiris

Sese opponere. Sed cum non aequitati apud uos sit
locus,

Vobiscum stricto iure agam, & hunc in ius trahā,

Vt si noluerit, ut dixi, poenam capite luat,

Iuxta leges nostrae regionis, & instituta publica.

Philo.

STVDENTES

Phil. Eubule, iniquus es nimis, non approbo, equam
postulat.

Nam præstat has leges seruari, ne data improbis
Ansa peccãdi, in quasuis irruãt innuptas uirgines.
Præterea non est quod causiẽre. nam pater
Vir est probatæ fidei, non infamis crimine
Vllo, diuitijs pollens: ipsa uirgo, præterquam quod
est

Formosa, uitam egit pudicẽ & duriter,
Vt tota ciuitas testatur, quæ clamat scelus
Infandum admisisse hunc, & quouis supplicio di-
gnissimum.

Insuper amor, æquitas, religio causam agunt.

Amor quidem, quod si hunc ab illa segregaueris,

Actum est de uita & salute filij tui:

Siquidem sibi met ipsi asciscet uitæ periculum.

Porro æquitas, quia æquum est, si quis quicquam
asperferit,

Abstergat ut idem. Postremò religio quoque mo-
net

Iurandum sanctẽ esse seruandum, quo te deuin-
xeris.

Acol. Pater si me uiuum uis miserum, ab hac ne me
abstrahere.

Eub. Habeas, ualeas, oblectes te cum illa. **Acol.** Sine
te exorem pater.

Eub.

C O M O E D I A.

Eub. Age duces. Aco. O lenissimum patrem, nunc
te geram in sinu.

Eub. Dotem dic Euprofite. Eup. Dabo quingētos
aureos.

Eub. Placet, eamus nunc intus, ubi reliqua curabi-
mus,

Si quæ supererunt: duc nos in domum tuam.

Eup. Fiet, sequimini. Phil. Mox sequar, prius ad
gnatum me conferam,

Cui denumerabo argentum, quod debet. Eup. Se-
quere. Eub. Sequar.

ACTVS V. SCENA V.

Acolastus. Acrates.

Trimetri.

Non possum me tantis explere gaudijs,
Quod in portum e tam turbulentis fluctis
bus

Sim delatus, mareq; iam conquieuerit.

Verum quem nunc exoptem mihi potissimum

Dari, cui tam subita hæc enarrem gaudia.

Acratam video hilari uultu, sed peruelim

Scire, quod huic sit tam magnum oblatum gau-
dium.

Acrata. Quandoquidem omnia ceciderunt ex sen-
tentia,

Non possum quin frontem explicem præ gaudio,

F Atq;

STVDENTES

Atq; adeo, ut ad congerrones me conferam,
Cum quibus hunc hilarem letus transmittam
diem,

Dum turget erumena (o lenissimum patrem)
Cum non amplius erit posthac egebimus.

Acol. Conueniam: heus Acrates, quod obortum
est tibi gaudium?

Videris etenim quam soles multo hilarior.

Acr. Ehem Acolaste, hodie mihi fortuna se dedit,
Tanto me affecit insperato gaudio.

Pater enim omnem dinumerauit pecuniam,
Quam debebam, & meis dictis habuit fidem,
Nam me febre laborasse patri scripseram
Sex menses, tantamq; insumpsisse pecuniam,
Sed nescit in quos usus hanc conuerterim.

Præterea immensam argenti uim dedit mihi
In sumptus, quapropter letitia diffluo.
Sed, ut se res habent tuæ? dic obsecro.

Acola. Deleasthisa datur mihi nuptum, atque
nuptiæ

Parantur, quocirca nunc res est in uado.

Pater iratus cum Euphrosito iniuit gratiam,
Cui se totum dedit, quem summè diligit.

Eamus intro, hunc hilarem sumemus diem.

Non est quod expectetis, intus nuptiæ

Celebrabuntur, uerum ualete & plaudite.

Chorus

COMEDIA.
CHORVS QVINTVS.

Stagnans ueliuoli maris
Præsentes hominum reddit imagines,
Quandoq; carceribus domat
Fratres nymbi feros Hippotades ferus.
Sic comœdia splendida
Emendat uitium, detegit malos
Mores, edocet optimos,
Vt uitam instituas in melius, monens.

EPILOGVS A

M. CHRISTOPHORO
Cornero addi-
tus.

Felicitatem uobis maximam precor,
Qui fabulam hanc spectastis, quæ pulchrè
docet;
Quibus sint præditi studijs & moribus
Iuuenes, bonas qui tractant literas, licet
Id non agant simili cura atq; industria.
Sed scire uultis quid sit, & admiramini,
Quod cernitis me quoque nunc prodire iuue-
nem,
Et has agendi partes sumere ultimas.
At cur ego huc ueniam, non multis eloquar:
Detis mihi saltem pauca dicendi locum.

EPILOGVS.

Hæc nanq; dicam, uestris quæ sunt moribus
 Voluntatiq; non inconuenientia.
 Vester facit candor, probitasq; maxima,
 Atq; animus illius, qui ludos hos facit,
 Poëticum ut chorum uestræ custodiæ
 Meis, quibus possim, commendem uerbula,
 Comœdiæ quoq; dicam quam sint utiles,
 Et hæc recens quid spectet fabula.
 Sed gratias uobis habemus plurimas,
 Ad scenicum hoc quòd uenistis spectaculum.
 Requirit hoc uestra bonitas & æquitas,
 Boni ut faciatis studium hoc æquanimiter,
 Honoris quod uestri causa suscepimus.
 Nam quo magis bonas amatis literas,
 Hoc magis studete iam nouis laboribus.
 Quapropter auditores ò clarissimi,
 Rogamus omnes pro uestra sapientia,
 Et singulari uirtutis præstantia,
 Seruate Musas hoc tam misero seculo,
 Easq; defendite, quæ nil auxiliij habent.
 Videtis enim quot osiores nunc perferant,
 Quorum furor ut per totum mundum seuiat
 In hos, quibus fauent Musæ castissimæ.
 Quis negligit nunc contemnere tam sanctas li-
 teras,
 Quibus reguntur orbes mundi nobiles?

Quis

EPILOGVS.

Quis est, cui non placeret potius barbaras
 Gentes & audaces sequi, quàm literas?
 Quos non mali rudesq; patronos habent?
 At nos miseri, qui summas res amplectimur,
 Et qui uitæ studemus innocentie,
 Contemnimur, negligimur fermè ab omnibus.
 Vos ergo nos omnes amate benigniter,
 Et facite ut studium hoc nostrum semper floreat.
 Hoc uestrarequirat dignitas & gloria.
 At tu iuuentus literis dedita sacris,
 Chori Musarum nobilis docta asseda,
 Comœdias ama, sequere, admirareq;
 Audi, doce, fac, agè, laudeq; multa uebe.
 Hoc etenim qui facit, uidere dicitur,
 Humana uita quàm sit multis obruta
 Molestis, crucibus, fortunis & miserijs,
 Incertus ut casus regat prope omnia.
 Sunt etenim spectaculum uitæ huius comœdiæ:
 Quæ imitantur & referunt mortalium omnium
 Conditiones, mores, studium & uitæ modum.
 Errata singulorum tangunt, uitiaq;
 Et quemlibet monent suo de munere.
 Si quid sequi uelis, sequendum quod putes:
 Vitare si quid, huc peto mentem dirige.
 Si scire uis, quid agat senum prudentia,
 Si nescis ætatis florem quid deceat, aut

EPILOGVS.

Dolus famulorum quàm sit multus & uaser,
 Meretricum quanta sit techna & fallacia,
 Imaginem uides horum in comœdijs,
 Quas elegantia præstans Terentius,
 Et salibus gaudens Plautus edidit uetus.
 At cerne quid fiat nostro nunc tempore,
 Quo non minus uigent bonæ res quàm antea,
 Quo iuuenis elegans datus poeticæ
 Prophanis non tantum studet comœdijs,
 Sed & sacras historias lubens edocet,
 Ac scenicis foccis uult reddere bonos
 Viros, & ad pietatis studium adducere.
 Quod & noster nouus Comicus hic præstitit,
 Rem non nouam, sed ætate hac ualde utilem,
 Cum dulci spectandam dedit spectaculo.
 Videtis istos iuuenes hoc in circulo,
 Illis & adiunctos parentes optimos.
 Qui cum uellent eos summam operam literis
 Nauare dulcibus, & fieri quoq; bonos,
 Mittunt ad literatos & celebres uiros,
 Nec maximis quidem parcentes sumptibus.
 Ipsi sed partim susceptam ingressi uiam,
 Ad quam uolunt metam ueniunt feliciter,
 Et doctiores facti laude maxima
 Domum patris repetunt, ut Philomates probus,
 Acolastus autem & Acrates nummis datis

Parent-

EPILOGVS.

Parentibus fucum faciunt mirabilem,
Præ se ferentes studiosorum nomina,
Sed interim se dant, heu, turpi luxui,
Et nil minus bonas quam curant literas.
Ludis student, turpes atq; colunt foeminas,
Perdunt dies in poculis & otio.
Nomina faciunt, æreque multo grauant suos,
Tandem domum redeunt nulla arte præditi,
Et sunt suis grauis crux & molestia.
Sed nos sciamus quæ sit nostra functio
Cui deus pater præfecit singulos,
Curemus ipsam studio & maxima fide,
Nil hesitantes quin Deus ter optimus
Nostros sit adiuturus conatus ita,
Vt se receperit facturum sedulo.
Sed hæc boni consulite quæ dixi modo.
Nam musicus nunc alio ducitur chorus,
Vos interim belle ualete & plaudite.

FINIS.

F 4

ORNATISSIMO VI-
ro Domino Christophoro Cor-
nero S. D.

CV'm sepiſſimè fiat mentio Iudicij Paridis
in Poëtis, quod nuſquàm abſolutè describitur,
arbitrabar mi Cornere, me rem non ingrata
facturum ijs, qui lectione poetarum ſe dedidiſſet,
ſi carmine illud ipſum pertexerem, ſicut in dialo-
gis Luciani legitur. Et quamvis ſit materia per ſe
iucunda, tamen etiam ualde frugifera eſt, cum ad
intelligendos poetas, tum ut ex hoc figmento pa-
teſceret, quomodo ex parua ſintilla magnum in-
cendium conſletur. Nam uerè ex hoc iudicio bel-
lum decennale ante Troiam exortum eſt, in quo
& tota ferè Aſia uiſtata eſt, & multi uiri fortes
occubuerunt. Ita rectè de Eride Homerus ſcriptũ
reliquit:

Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturq; ſolo & caput inter nubila condit.
Ac ſi quis hiftoriam noſtrorum temporum conſi-
deraret, magnos etiam tumulus ex re leuicula ex-
titiffe animaduerneret. Has autem primitias tibi
dicare uolui, qui in hoc genere ſtudij mihi dux et
autor fuiſti. Quare hoc qualecunq; grati animi
erga præceptorem munuſculum ſuſcipito,
& equi boniq; conſulito. Valete.

Iudi-

IVDICIVM PARIDIS.

VNde sit orta trium discordia seu a Dea,
Iudiciū & Phrygi, dic age Musa, uiri.
Quinquaginta senex fluitantia numina Nereus
Dicitur in magno progenuisse freto.
Inter quas Thetidis fuerat pulcherrima forma,
Esset ut à multis sepe petita procis.
Iupiter haud tepidas etiam sub pectore flammās
Sensit, & ingenti torsit amore Deam.
Et nisi tam uehemens tenuisset causa Tonantem,
Sumpsisset niuei cornua sepe bouis.
Nam Protheus olim Thetidi prædixerat ude,
Infantem paries, qui patre maior erit,
Ergo ne maius quicquam Ioue mundus haberet,
Peleus asequitur gaudia tanta thori.
Peleus magnanimi genitor prædiues Achillis,
Cuius in imperio Thessala terra fuit.
Qui mox regali conuiuia splendida luxu
Instruit, æquore æ letus amore deæ.
Et uocat ad tantos hymenæos omnia cæli,
Omnia & undisoni numina magna maris.
Et quoq; Naiadas omnes, omnesq; Napeas,
Imò & Apollinei numina sancta chori.

I V C I C I V M

Letifico resonat plausu domus inclyta Pelēi,
 Et dant letitiæ plurima signa noue.
 Hic certant cyathis, illic crinitus Apollo
 Pulsat inauratæ fila sonora lyre.
 Quin etiam ad citharam diuina uoce canentes
 Aetherei cantant dulcia furta Iouis.
 Sola sed hinc aberat rigidi germana Gradiui
 Spargens in magnos prælia seua uiros.
 Vulgus Erin dicit, quæ quãuis paruula primo c̃,
 Mox tamen extollit sydera ad alta caput.
 Indignata grauem concepit mente furorem,
 Cur nihili fio: cur ego spernor? ait.
 Ergone frustra contemnar? tristia letis
 Miscebo, et rixæ dira uenena seram.
 Dixit, et in turbam pomum coniecit ouantem,
 In quo, quam duxit, scriptio talis erat.
 Hesperium hoc pomũ, quæ forme laude suprema
 In toto coetu dicitur esse, ferat.
 Hic Venus et Pallas, cumq; his Saturnia Iuno
 De forma subito iurgia magna mouent.
 Et mox Iuno Iouem uerbis affatur amick,
 Auribus arrectis cetera turba stetit.
 O qui fluminibus gaudes rex magne trifulcis,
 Discute iudicio iurgia nostra tuo.
 Nunc uenit in dubium nostræ prestantia forme
 Quæ consors casti sum tibi facta thori.

Pre-

P A R I D I S.

Præripere hanc laudem conatur castra Pallas,
Insidias nobis & Cytherea struit.
Quæ tibi nunc igitur fuerit pulcherrima uisa,
Huic pomum poteris tradere summe pater.
Dixerat, à cunctis ingens est murmur obortum,
Iuppiter hæc imo pectore uerba dedit:
Non ego tam magnas possum componere lites,
Nec sunt arbitrij iurgia tanta mei:
Nam uos ex æquo summo complector amore,
Ut meritò formæ præmia cuiq; darem.
Quare ueloci proles Cyllenias cursus
In Phrygiam tristes ducito, nate, Deas.
Inuenies Paridem gelidis in uallibus Idæ
Præbentem bobus pascua leta suis.
Is dirimet quæ uerè queat pulcherrima dici,
Is formæ iudex commodus esse potest.
Dixerat, & blando loquitur Venus aurea risu,
Non metu o, Momo iudice, chare pater.
Hic Iuno subitam mox excandescit in iram,
Et tales duro protulit ore sonos:
Nos etiam rigido nil iudice Marte timemus,
Qui tecum solus sæpè cubare solet.
Et iam Mercurius pedibus talaria nectit,
Ad Priami iussus ducere regna Deas.
Iamq; propinquant Phrygij Simoëtis ad undâ,
Mercurius pulchrum conspicit ecce Parin.

Quo

I V C I C I V M

Qui baculo errantes cobibebat fortè iuuenas,
 Ne dispergatur per iuga senta pecus.
 Ad quem cum propius uentum, Cyllenius infit,
 Exponens summi seria iussa Iouis.
 Salue Dardanijs iuuenis pulcherrime in agris,
 Salue, ne metuas, nam tibi pauca loquar.
 Iuppiter Aemonijs ad te me misit ab oris,
 Rex ubi connubij gaudia magna dedit.
 Quasq; uides non sunt mortali semine natæ.
 Sed sunt hîc coràm Iuno, Minerua, Venus.
 Inter quas hodie contentio magna coorta est,
 Quæ forma reliquas uincere sola queat.
 Et quia non possunt superi componere rixam,
 Tu iussu debes arbiter esse Iouis.
 Quapropter cuius pulcherrima forma uidetur,
 Hanc poteris pomo significare dato.
 His ubi fatus erat uerbis Cyllenius ales,
 Vix Paris hos tremulo reddidit ore sonos:
 Me miserum, quid ais, magni est res ista pericli,
 Arbitrium formæ numina ferre meum.
 Quod culpam uideo nusquam, nil displicet imò:
 Iudice me, uictrix qualibet esse potest.
 O si nunc oculos centum, uelut Argus, haberem,
 Perspicere ut cauta singula mente queam.
 Sed quia nos urgent summi mandata tonantis,
 Hæc circumspectè res peragenda mihi est.

Poni-

PARIDIS.

Ponite nunc igitur uestes: nam corpore nudo

Quælibet est oculis conspicienda meis.

Discedant reliquæ, maneat Saturnia Iuno,

Hæc erit arbitrij maxima cura mei.

Sic fatus, uiridi ponunt in gramine uestes,

Et Paridem Iuno talibus alloquitur.

Si Pari nunc nostræ fuerit uictoria formæ,

Pro tanto officio munera magna feres.

Imò tuis Asiæ regnum parebit habentis.

Transcendet rutilos & tua fama polos.

Respondit pastor peruertunt munera mentem,

Non est muneribus res peragenda tibi.

Post, hanc accessit summo Ioue nata Minerva,

Quæ blando tales edidit ore sonos.

Si tua de nostra fuerit sententia forma,

Semper felici prælia Marte geres.

Semper ab hoste tuo referes uictricia signa,

Prosternens gladijs obuia quæq; tuis.

Subridens iterum dixit: nil prælia curo,

Quin potius placidæ munera pacis amo.

Posteà successit pharetrati mater amoris,

Quæ loquitur tali talia uerba sono:

Si mea forma tuis steterit pulcherrima uerbis,

Non ego uel regnum uel tibi bella dabo.

Innumeris etenim sunt talia iuncta periculis,

Sed faciam ut tecum foemina pulchra cubet.

Ne

I V D I C I V M

Ne iuuenile tuum perdas tam turpiter æuum,
 Et flos ætatis concidat ante diem.
 Ac sunt tuta magis Veneris quã prœlia Martis.
 Et fert foemineus gaudia multa thorus.
 Ergo tuis Helenam complectere suauiter ulnis,
 Quæ tecum nudo corpore bella geret.
 Quam genuit sumptis cygni cum Iuppiter alis
 Repserat in thalamum candida Leda tuum.
 Sed nunc connubio est Menelao iuncta feroci,
 Qui tam formosa coniuge letus agit.
 Attamen efficiam tecum ut per nauiget equor,
 Huc usq; Phrygij pinguia rura soli.
 Ipse etiam præsens aderit, mea cura, Cupido,
 Nauis ut æratæ turgida uela regat.
 Ne dubita, per conscia sidera iuro,
 Per Styga, quam cuncti Diq; Deæq; timent.
 Hic Paris addubitans tristato corde uolutat,
 Tandẽ ait: Hoc pomũ tu cape pulchra Venus.
 At Iuno irarum uehementi fluctuat estu,
 Et magnum memori pectore uulnus alit.
 Sic ait: Hei quantos in Troiam conijcis ignes,
 Hei mox in præceps Troica regna dabis.
 Veliuola uenient proceres cum classe Pelasgi,
 Miscentes forti prœlia seua manu.
 Tunc Simois, Xäthus, Phrygiæ clarissima terra
 Flumina, sanguineo tincta colore fluent.

Dixit

PARIDIS.

Dixit: & Aemonias remeat cum pallade ad oras;
Dardanio nunquam quæ fuit æqua solo.
Imò etiam Phrygiæ tristissima quæq; minatur,
Leta sed aligeri mater amoris erat.
Cui mox gratantur Charites, cæcusq; Cupido:
Et dant uictrici myrtea ferta Deæ.

FINIS.

P A R T I D I

Die Art der Anordnung der Sachen ist
Dadurch nunmehr durch die
In demselben Prolog die
Ist die Art der Anordnung
Cuius gratia est in hoc
Et dem nichtig ist in der

F I N I S

AB 50 A ¹⁰/_{4,39}

ULB Halle

3

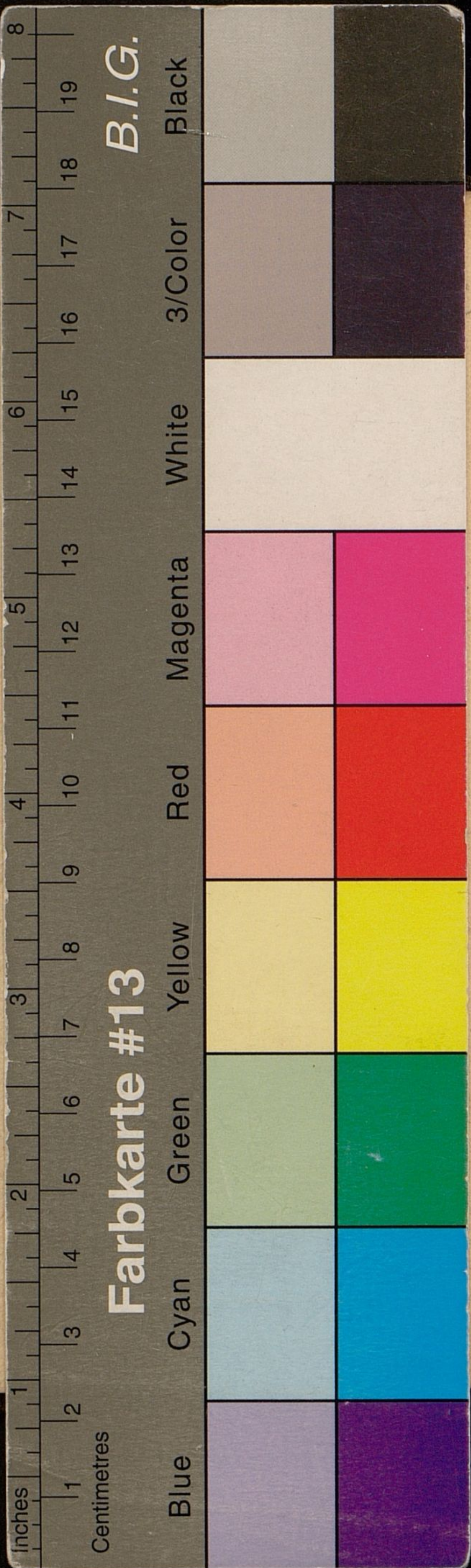
001 852 698

56

50

STVDENTES,
COMOEDIA DE

VITA STUDIOCORVM, NVNC PRIMUM
in lucem edita, auctore M. Christophoro
Stummelio. F.

Eiusdem carmen de Iudicio Paridis.

Addita est Praefatio Iodoci VVilichii, & epilogus à
M. Christophoro Cornero.

COLONIAE
Excudebat Petrus Horst,
Anno 1561.

*M. Balthasaris Sævi
Vive, ut vivas!*